

Kvartalsrapport

KLP KONSERN
1. KVARTAL 2020

Innhold

KLP KONSERN

RAPPORT FØRSTE KVARTAL	4
RESULTAT	9
BALANSE	10
EGENKAPITALOPPSTILLING	11
KONTANTSTRØMOPPSTILLING	12
NOTER TIL REGNSKAPET	13
— Note 1 Regnskapsprinsipper og -estimer	13
— Note 2 Segmentinformasjon	14
— Note 3 Premieinntekter for egen regning	18
— Note 4 Andre inntekter	18
— Note 5 Rentekostnad og verdiendring ansvarlige lån og fondsobligasjonslån	18
— Note 6 Driftskostnader	19
— Note 7 Andre kostnader	19
— Note 8 Investerings eiendom	19
— Note 9 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser	20
— Note 10 Innlån	25
— Note 11 Virkelig verdi hierarki	27
— Note 12 Likviditetsrisiko	32
— Note 13 Renterisiko	34
— Note 14 Kredittrisiko	37
— Note 15 Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring	41
— Note 16 Annen kortsiktig gjeld	41
— Note 17 Kapitalkrav	42
— Note 18 Presentasjon av eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør	43
— Note 19 Pensjonsforpliktelser	45
— Nøkkeltall - akkumulert	46

Innhold

BÆREKRAFTSREGNSKAP

BÆREKRAFTSREGNSKAP	49
NOTER TIL BÆREKRAFTSREGNSKAPET	52

KOMMUNAL LANDSPENSJONSKASSE

KVARTALSREGNSKAP	56
RESULTATREGNSKAP	57
BALANSE	59
EGENKAPITALOPPSTILLING	61
KONTANTSTRØMOPPSTILLING	63
NOTER TIL REGNSKAPET	64
— Note 1 Regnskapsprinsipper og -estimer	64
— Note 2 Verdiendring eiendomsinvesteringer	65
— Note 3 Premieinntekter for egen regning	65
— Note 4 Erstatninger	65
— Note 5 Forsikringsrelaterte driftskostnader	65
— Note 6 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser	66
— Note 7 Virkelig verdi hierarki	72
— Note 8 Presentasjon av eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør	80
— Note 9 Forpliktelser	82
— Note 10 Kapitalkrav	83
— Note 11 Leieavtaler	84
— Note 12 Pensjonsforpliktelser	84

Rapport første kvartal 2020

SVAKE FINANSMARKEDER PREGER RESULTATET ETTER FØRSTE KVARTAL

- Verdijustert avkastning i første kvartal 2020 ble minus 3,7 prosent, mens bokført avkastning endte på 0,6 prosent.
- Smittebegrensende tiltak knyttet til Covid-19 har hatt stor påvirkning på KLPs finansielle eiendeler.
- KLP øker sine utlån til kommunene.

KLP – ET KUNDEEIER KONSERN

KLP-konsernet består av følgende foretak: Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og datterforetakene KLP Banken, KLP Skadeforsikring, KLP Kapitalforvaltning, KLP Bedriftspensjon, KLP Forsikringservice og KLP Eiendom.

Konsernet hadde ved utgangen av første kvartal 2020 en forvaltningskapital på 764,9 milliarder kroner, en økning på 2,2 milliarder kroner siden årsskiftet.

Konsernets totalresultat er på minus 270 millioner kroner (609) i første kvartal 2020.

Kommunal Landspensjonskasse

Pensjonsordninger innenfor offentlig sektor tilbys og administreres av konsernets morselskap Kommunal Landspensjonskasse. Av KLPs forvaltningskapital på 618,8 milliarder kroner, er 542,4 knyttet til forsikringsforpliktelser i offentlig tjenestepensjon.

RESULTAT FØRSTE KVARTAL 2020

Avkastningsresultat

KLP fikk et avkastningsresultat, avkastning ut over det foretaket har garantert til sine kunder, på minus 179 millioner kroner (2,1 milliarder) i første kvartal. Verdijustert avkastning på kollektivporteføljen ble minus 3,7 prosent, mens bokført avkastning ble 0,6 prosent i første kvartal.

Risikoresultat

Risikohendelsene i bestanden er innenfor forventninger gjennom året og vil variere fra kvartal til kvartal. Resultatet utgjorde 200 millioner kroner i første kvartal.

Administrasjonsresultat

Foretakets administrasjonsresultat viser et overskudd på 39 millioner kroner (48) for første kvartal. Forsikringsrelaterte driftskostnader utgjør 293 millioner kroner (267) i kvartalet.

Samlet resultat

Samlet resultat til foretaket er på -271 millioner kroner (617) for første kvartal. Kunderesultatet er 100 millioner kroner (2,2 milliarder) for kvartalet.

MILLIONER KRONER	Kunder	Selskap	Sum
Avkastningsresultat	-179	30	-149
Negativt avkastningsresultat kunder overført selskap	179	-179	0
Risikoresultat	100	100	200
Rentegarantipremie		127	127
Administrasjonsresultat		39	39
Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen og andre inntekter/kostnader i		-86	-86
Skatt		-9	-9
Andre resultatetelementer		-292	-292
Resultat etter 1. kvartal 2020	100	-271	-171
Resultat etter 1. kvartal 2019	2 213	617	2 829

Finansiell soliditet og kapitalforhold

Forvaltningskapitalen i KLP har blitt redusert med 2,7 milliarder kroner i første kvartal og utgjør 618,8 milliarder kroner. Premiereserven økte i samme periode med 0,2 milliarder kroner til 461,6 milliarder kroner.

Kursreguleringsfondet ble redusert med 24,0 milliarder kroner til 31,7 milliarder kroner i løpet av første kvartal.

Uten bruk av overgangsregler er foretakets solvenskapitaldekning (SCR) på 234 prosent. Ved å hensynta overgangsordningen for tekniske avsetninger, blir kapitaldekningen 285 prosent. KLP har et mål om at kapitaldekningen skal ligge over 150 prosent uten bruk av overgangsregler. Soliditeten ligger godt over dette målet og bekrefter foretakets sterke soliditet.

Nøkkeltall

PROSENT	Per 31.03.2020	Per 31.03.2019
Bokført avkastning *	0,6	1,0
Verdijustert avkastning *	-3,7	3,1
Verdijustert inkl. merverdier i hold-til-forfall og utlån *	-3,4	3,1
Kapitaldekning Solvens II	234	270
Kapitaldekning Solvens II med overgangsregler	285	342

* Avkastningstallene gjelder kollektivporteføljen

Premieinntekter

Premieinntektene eksklusive mottatt premiereserve ved tilflytting, utgjør 7,1 milliarder kroner (6,7) ved utgangen av 1. kvartal.

Erstatninger

Utbetalte pensjoner og andre erstatninger, eksklusive avgitt premiereserve ved fraflytting utgjorde 5,1 milliarder kroner (4,8) etter første kvartal.

FORVALTNING AV KOLLEKTIVPORTEFØLJEN

Eiendelene i kollektivporteføljen utgjorde 570,6 milliarder kroner (529,9) og var investert som vist nedenfor:

EIEDELER	Per 31.03.2020		Per 31.03.2019	
	Andel	Avkastning	Andel	Avkastning
Alle tall i prosent				
Aksjer	19,2 %	-15,6 %	23,6 %	8,9 %
Omløpsobligasjoner	16,2 %	-1,1 %	18,1 %	3,0 %
Anleggs-/HTF-obligasjoner	30,4 %	1,0 %	28,6 %	0,9 %
Utlån	13,7 %	0,6 %	12,1 %	0,6 %
Eiendom	13,6 %	0,9 %	12,1 %	1,3 %
Andre finansielle eiendeler	6,9 %	-0,3 %	5,6 %	0,5 %

Aksjer

Samlet eksponering i aksjer og alternative investeringer, inkludert aksjederivater, var 19,2 prosent ved utgangen av første kvartal. Samlet avkastning for aksjer og alternative investeringer var minus 15,6 prosent. Global aksjeforfølge fikk en avkastning på minus 16,9 prosent, mens avkastningen i den norske aksjeforføljen var minus 27,0 prosent. Alternative investeringer hadde en avkastning i første kvartal på 5,0 prosent.

Omløpsobligasjoner og pengemarked

Omløpsobligasjoner utgjorde 16,2 prosent, mens pengemarkedsinstrumenter utgjorde 7,0 prosent av eiendelene i kollektivporteføljen per 31. mars. Både norske, europeiske og amerikanske tiårs statsrenter falt gjennom kvartalet, noe

som bidro til positiv avkastning for statsobligasjoner. KLPs globale statsobligasjonsindeks fikk en valutasikret avkastning på 4,0 prosent i kvartalet, mens avkastningen på den norske statsobligasjonsindeksen var 3,9 prosent. De globale kredittmarginene steg kraftig gjennom kvartalet. KLPs globale kredittobligasjonsindeks fikk en avkastning på minus 4,6 prosent som følge av de økte kredittpåslagene.

Samlet oppnådde omløpsobligasjoner en avkastning på minus 1,1 prosent i første kvartal, mens pengemarkedsavkastningen var minus 0,3 prosent.

Anleggsobligasjoner

Investering i obligasjoner som holdes til forfall utgjorde 30,4 prosent av kollektivporteføljen ved kvartalslutt. Ikke regnskapsførte merverdier i kollektivporteføljen utgjorde 7,6 milliarder kroner per 31. mars. Porteføljen er godt diversifisert, og består av papirer utstedt av låntakere med høy kredittverdighet. Avkastning målt til amortisert kost var 1,0 prosent i første kvartal.

Eiendom

Eiendomsinvesteringer, inkludert norske og internasjonale eiendomsfond, utgjorde 13,8 prosent av kollektivporteføljen. Eiendomsverdiene i kollektivporteføljen er skrevet ned med 13 millioner kroner frem til utgangen av første kvartal etter valutasikring på utenlandske eiendommer. Kollektivporteføljens eiendomsinvesteringer oppnådde en avkastning på 0,9 prosent i første kvartal.

Utlån

Utlån i kollektivporteføljen utgjør 74,7 milliarder kroner. Dette er fordelt med 71,2 milliarder kroner i utlån til offentlig sektor og 3,4 milliarder kroner i pantsikrede boliglån. Utlånsporteføljen er kjennetegnet av høy kvalitet, uten tap på kommunelån og meget beskjedne avsetninger til tap på boliglån. Ikke-regnskapsførte merverdier i utlånsporteføljen (fastrentelån) utgjorde 932 millioner kroner ved kvartalslutt. Avkastning etter første kvartal var 0,6 prosent.

Avkastning på selskapsporteføljen

Selskapsporteføljen omfatter plassering av egenkapital og ansvarlige lån/fondsobligasjoner.

Selskapsporteføljen forvaltes med en langsiktig investeringshorisont med moderat risiko, og med en målsetting om stabil avkastning. Investeringene i selskapsporteføljen oppnådde en avkastning på minus 0,1 prosent for første kvartal.

Markedsforhold pensjon

KLP har en stabil underliggende vekst i premiereserven. Kommune- og regionreformen har så langt kun moderat effekt på KLPs kundemasse. I første kvartal hadde KLP en tilflytting på 2,5 milliarder kroner og en fraflytting på 6,4 milliarder kroner.

Forhold knyttet til Covid-19

Ansatte i KLP og foretakets datterselskaper har siden 13. mars arbeidet hjemmefra. KLPs IT avdeling har lagt forholdene godt til rette slik at kundene fortsatt skal oppleve god service fra foretaket. Operasjonelt har dette fungert godt og det er ikke meldt om spesielle utfordringer knyttet til normal drift. KLP rapporterer ukentlig til Finanstilsynet om forhold knyttet til det operasjonelle og om foretakets soliditet. For KLPs eiendomsinvesteringer er det knyttet en viss usikkerhet til verdsetting. Det vil kunne ta noe tid før eiendomsmarkedet priser inn effektene av Covid-19. Det arbeides med å finne fleksible løsninger for en del av KLPs leietakere.

KLP har klart å møte kommunenes lånebehov i en krevende markedsituasjon, gjennom ekstraordinære reallokeringer av pensjonsmidler.

Samfunnsdugnaden er fulgt opp av KLP Banken gjennom rentenedsettelse, gebyrfratak, forlenget nedbetaling av lån og avdragsutsettelse. Markedsuroen som følge av Covid-19 har også påvirket markedsverdien av KLP Bankens likviditetsplasseringer negativt. KLP Bankens kapital-situasjon er styrket etter at myndighetene har senket det motsykliske kapitalkravet til bankene. KLP Banken har benyttet den utvidede adgang til å ta opp F-lån i Norges Bank for første gang. For ytterligere informasjon, se bankens egen kvartalsrapport.

Situasjonen knyttet til Covid-19-spredningen preget virksomheten til KLP Skadeforsikring i mars. Skadeselskapet har hatt en markant økning i antall reiseskader siden begynnelsen av mars. Skadeoppgjørsheten har i denne perioden mottatt og behandlet 5-6 ganger så mange reise- og avbestillingsskader i forhold til det som er normalt. Kundene har fått fortløpende behandling av sine saker og foretaket har lyktes i å opprettholde den gode servicen. I tillegg gis det god informasjon gjennom oppdateringer på klp.no.

De ansatte, særlig i oppgjørsheten, har vist stor fleksibilitet og har jobbet lange dager slik at kundene får svar så raskt som mulig.

DATTERFORETAKENES FORRETNINGSOMRÅDER

Privat tjenestepensjon

KLP Bedriftspensjon har 7,0 milliarder kroner i forvaltningskapital per 31. mars. Dette er en reduksjon på 275 millioner kroner siden årsskiftet. Nedgangen skyldes utelukkende uroen i finansmarkedene. Det er fortsatt god tilflytting av pensjonskapitalbevis og vekst i foretakets innskuddspensjonsportefølje. Investeringsvalgporteføljen utgjør per 31. mars 4,6 milliarder kroner, en reduksjon på 355 millioner kroner siden årsskiftet. Netto har innskuddspensjonsporteføljen vokst med 76 nye bedriftsavtaler så langt i 2020. Det er nå 3 100 bedrifter med innskuddspensjonsavtale i KLP Bedriftspensjon og i løpet av årets første kvartal er det tilflyttet 1 800 pensjonskapitalbevis fra andre livsforsikringsforetak.

Kundene med innskuddspensjon oppnådde en gjennomsnittlig avkastning på minus 11,9 prosent i første kvartal. KLP Bedriftspensjon oppnådde en bokført avkastning på kollektivporteføljen på 0,75 prosent og en verdijustert avkastning på 0,20 prosent i første kvartal.

Avkastningsresultatet ble 2,1 millioner kroner, og kursreguleringsfondet var på 9,3 millioner kroner per 31. mars. KLP Bedriftspensjon oppnådde et totalresultat på minus 17,7 millioner kroner i første kvartal.

Avkastning kundemidler

KOLLEKTIVPORTEFØLJEN	1. kvartal 2020	1. kvartal 2019
Kollektivporteføljen		
Bokført avkastning	0,75 %	3,4 %
Verdijustert avkastning	0,20 %	4,1 %
Innskuddspensjon med investeringsvalg	-11,9 %	16,8 %
Profil KLP90	-15,0 %	21,6 %
Profil KLP70	-12,0 %	17,6 %
Profil KLP50	-8,9 %	13,7 %
Profil KLP30	-5,7 %	9,9 %
KLP Optimal Livsfase ¹	-16,5 %	23,7 %
Mer Samfunnsansvar ¹	-12,2 %	n/a
KLP Nåtid	-0,9 %	4,2 %
KLP Kort Horisont	-3,7 %	7,5 %
KLP Lang Horisont	-10,2 %	15,2 %
KLP Framtid	-16,6 %	22,3 %
Profil KLPPM	0,1 %	1,6 %

¹ Avkastning for profil med 100 % aksjer

Den regulatoriske solvenskapitaldekningen for KLP Bedriftspensjon er redusert fra 360 prosent ved årsskifte til 245 prosent ved utgangen av første kvartal. Foretaket ligger fortsatt godt over minimumskravet på 100 prosent. Uten bruk av overgangsreglene var solvenskapitaldekningen 81 prosent ved utgangen av første kvartal.

Skadeforsikring

Foretaket har som følge av anbudsavgjørelser i fjerde kvartal 2019 god premievekst i første kvartal, og bestandspremien var 1 697 millioner kroner (1 503) ved utgangen av kvartalet. Produktlønsomheten er fortsatt svak innen enkelte områder, men foretaket registrerte ved anbud mot slutten av fjoråret at premiene var økende. Forfalt premie har økt med 14,8 prosent, tilsvarende 123 millioner kroner, sammenlignet med samme tid i 2019. Det er fortsatt vekst i personmarkedet og høy medlemsandel blant personmarkeds-kundene.

Det har i første kvartal blitt innrapportert tre skader på eller over 10 millioner kroner, hvorav den største er estimert til

32 millioner kroner. Det er innrapportert syv skader i intervallet mellom 3 og 10 millioner kroner. Disse skadene utgjør samlet 39 millioner kroner. I tillegg er det foreløpig registrert skader knyttet til Covid-19 på over 6 millioner kroner. Dette beløpet forventes å øke ut over året.

Avviklingen av tidligere skadeårganger er fortsatt positiv, og det er hittil i år inntektsført 41 millioner kroner, tilsvarende 2,3 prosent av reservene ved inngangen av året.

Nøkkeltall for foretaket:

PER FØRSTE KVARTAL	2020	2019
Skadeprosent	86,8	80,7
Kostnadsprosent	18,9	18,7
Totalkostnadsprosent	105,7	99,4

Netto finansinntekt i første kvartal var minus 104 millioner kroner (107), tilsvarende minus 2,3 prosent (2,5). Finansmarkedet har vært svært volatilt i løpet av kvartalet og både rente- og aksjeinvesteringene har hatt en svak avkastning så langt i år. Aksjeporteføljen har hatt en avkastning på minus 16,7 prosent, mens foretakets investeringer i rentebærende fond hadde en avkastning på minus 2,0 prosent. Foretakets anleggsobligasjoner hadde avkastning på 0,8 prosent. Avkastningen på eiendomsinvesteringene var 0,5 prosent.

På tross av det svake resultatet er foretakets solvensmargindekning god. Solvensmargindekningen (SCR) falt fra 240 prosent per årsslutt 2019 til 213 prosent per utgangen av første kvartal.

Kapital- og fondsforvaltning

KLP Kapitalforvaltning utfører verdipapirforvaltningen i KLP-konsernet. Totalt ble det forvaltet 525 milliarder kroner ved utgangen av første kvartal, hvorav 75 milliarder kroner kommer fra eksterne kunder. Hoveddelen av midlene er forvaltet på vegne av KLP og datterforetak.

Eksterne kunder hadde en positiv netto nytegnning på 1,9 milliarder kroner i første kvartal.

KLP Kapitalforvaltning hadde et resultat før skatt på minus 0,3 millioner kroner i første kvartal.

Bank

KLP Bankens formål er å tilby finansiering av boliglån og andre bankprodukter til medlemmene i KLPs pensjonsordninger (personmarked), og lån til kommuner, fylkeskommuner og selskaper som utfører offentlige oppgaver (offentlig marked). Utlånsvirksomheten finansieres med innskudd fra personer og bedrifter, innlån i verdipapirmarkedet og egenkapital. Banken forvalter også utlån

finansiert av pensjonsmidler i KLP.

Ved utløpet av første kvartal hadde KLP Banken-konsernet utlån til kunder på 36,0 milliarder kroner (33,7). Fordelingen mellom personmarkedet og offentlige marked var henholdsvis 19,2 (17,0) og 16,8 (16,7) milliarder kroner.

KLP Banken forvalter for KLP 3,4 milliarder kroner i boliglån (2,9) og 71,2 milliarder kroner i lån til offentlige låntakere og annen virksomhet (60,6).

Samlede boliglån i personmarkedet har hittil i år økt med 802 millioner kroner (325). Forvaltede boliglån for KLP inngår i dette tallet og har økt med 33 millioner kroner.

Kredittkort er en del av bankens dagligbanktilbud til medlemmer. Utestående trukket kreditt til personkunder utgjorde 59 millioner kroner ved utgangen av kvartalet (64).

Utlånsvolumet i offentlig marked på KLP Bankens balanse økte i løpet av første kvartal med 0,2 milliarder kroner (-0,1). Lån til offentlige låntakere som forvaltes for KLP har i samme periode økt med 1,2 milliarder kroner (0,7). Forvaltede lån til utenlandske debitorer, i hovedsakelig i fremmed valuta, har i tillegg økt med 2,4 milliarder kroner (0,8).

Restanser og mislighold i personmarkedet er på et lavt nivå, men tapsavsetninger har økt noe i kjølvannet av Covid-19 pandemien. Lån med mislighold over 90 dager utgjør 0,25 prosent av samlede boliglån (0,23). Mislighold av kredittkortgjeld ligger på 11 prosent av trukket kreditt. Det er i bankens regnskap ved kvartalsslutt resultatført tap og tapsavsetninger på boliglån, kredittkort og debetkort med 2,3 millioner kroner (1,9). Det er ingen konstaterte tap knyttet til offentlige utlån.

KLP Bankens portefølje av likviditetsplasseringer i form av rentebærende verdipapirer utgjør 5,9 milliarder kroner (3,1). På grunn av uroen i rentemarkedene har denne porteføljen falt i markedsverdi og omtrent 9 millioner kroner er resultatført som tap i første kvartal.

KLP Banken-konsernets innlån består av innskudd og obligasjoner. Innskuddsveksten i første kvartal var 0,5 milliarder kroner og samlede innskudd utgjør 12,0 milliarder kroner (11,0). Av dette er 10,3 milliarder kroner innskudd fra personkunder og 1,7 milliarder kroner er innskudd fra kommuner og bedrifter. Gjeldsoptak ved utstedelse av verdipapirer utgjorde 28,1 milliarder kroner ved utløpet av kvartalet (24,7).

KLP Banken-konsernet har ved utløpet av første kvartal et driftsresultat før skatt på 21,6 millioner kroner (24,0). Områdefordelt resultat før skatt viser 16,4 millioner kroner fra personmarkedet (18,4) og 5,2 millioner kroner fra offentlig marked (5,6).

SAMFUNNSANSVAR

I første kvartal ferdigstilte og publiserte KLP dokumentet «Dette er KLPs eierforventninger», som oppsummerer våre forventninger til selskapene vi investerer i. Dokumentet er utgangspunkt for dialog om ansvarlig og bærekraftig verdiskaping som KLP har med mange selskaper. KLP har avholdt møter med og fulgt opp flere selskaper på blant annet arbeidstakerrettigheter, likestilling, klima, skatt, overvåking, kontroll og menneskerettighetsbrudd i Kina, samt med selskaper med virksomhet i okkuperte palestinske områder. KLP har hatt et målrettet fokus på å øke dialogen med de berørte selskapene. Totalt hadde KLP dialog med 102 selskaper i første kvartal.

KLPs grønne låneprodukter ble etablert i april 2019 og til sammen ble det gjort 15 nye låneavtaler med grønne vilkår i løpet av året. Dette gir en markedsandel på 25 prosent for 2019, målt i antall prosjekter. Totalt har KLP inngått låneavtaler for 1 095 millioner kroner, noe som gir en markedsandel for grønne lån på rundt 4,4 prosent. I første kvartal økte KLP Banken grønne låneavtaler med rundt 300 millioner kroner. Disse lånene gikk til grønne nybygg og renovasjonsprosjekter.

KLP Skadeforsikring har videreført arbeidet med skadeforebygging hos våre kunder - fortsatt med et særlig fokus på utfordringene knyttet til brann i kommunale utleieboliger. På grunn av Covid-19 har flere kurs blitt avlyst eller utsatt, men det ble allikevel gjennomført elleve kurs. I tillegg har det blitt gjennomført befaringer hos flere kunder og kommuner for

å avdekke eventuelle avvik. Disse er særlig knyttet til avfallshåndtering, og råd om tiltak kunden må iverksette for å sikre full erstatning ved en eventuell brann.

Gjennom KLPs arbeidsmiljønettverk har flere kommuner fostret frem gode tiltak for et helsefremmende arbeidsmiljø og lavere sykefravær. For at kommunene skal kunne lære og inspireres av hverandre, lanserte KLP i mars fire filmer om ulike prosjekter. Filmene er åpent tilgjengelig for alle. I tillegg har KLP utviklet en sykefraværskalkulator – et verktøy som lar kommunene se gevinstene av å jobbe med helsefremming og sykefraværarbeid.

FREMTIDSUTSIKTER OG HENDELSER ETTER KVARTALET

Samfunnet er også etter kvartalet preget av smittevernstiltak knyttet til Covid-19. Sosial distanse vil prege samfunnet fremover og de ansatte vil å måtte arbeide hjemmefra også i tiden fremover. Det er viktig at foretaket er oppmerksom på hvordan dette kan påvirke de ansatte i KLP på godt og vondt. Den globale økonomien er sterkt påvirket av tiltakene knyttet til Covid-19. Med usikkerhet rundt samfunnsutviklingen generelt og den økonomiske utviklingen spesielt er det sannsynlig at usikkerhet i de finansielle markedene vil kunne vedvare. KLP har høy beredskap og god soliditet for å kunne håndtere en slik usikkerhet. Siden kvartalsavslutning har aksjemarkedet styrket seg noe, mens rentene fortsatt ligger på et historisk lavt nivå.

Oslo, 5. mai 2020

Styret i Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringselskap

Egil Johansen
Leder

Jenny Følling
Nestleder

Cathrine M. Lofthus

Karianne Melleby

Odd Haldgeir Larsen

Øivind Brevik

Susanne Torp-Hansen
Valgt av og blant de ansatte

Freddy Larsen
Valgt av og blant de ansatte

Resultat

KLP KONSERN

NOTE	MILLIONER KRONER	1. kvartal 2020	1. kvartal 2019	01.01.2019 -31.12.2019
3	Premieinntekter for egen regning	10 273	7 378	42 716
	Netto avkastning fra finansielle eiendeler	4 106	3 631	16 301
	Netto renteinntekter bank	79	66	294
	Realiserte og urealiserte gevinster og tap på finansielle instrumenter	-40 750	19 037	42 247
8	Netto inntekter fra investeringseiendommer	727	839	4 314
4	Andre inntekter	455	302	762
	Sum netto inntekter	-25 111	31 255	106 634
	Erstatninger for egen regning	-11 869	-5 297	- 21 616
	Endring i forsikringsmessige avsetninger	101	-4 245	- 29 954
5	Rentekostnad og verdiendring ansvarlige lån og fondsobligasjonslån	-1 662	55	- 372
6	Driftskostnader	-493	-454	- 1 892
7	Andre kostnader	-300	-279	- 1 145
	Andelseiers verdiendring i konsoliderte verdipapirfond	11 996	-6 339	- 14 736
	Sum kostnader	-2 227	-16 558	- 69 715
	Driftsresultat	-27 338	14 696	36 919
	Til(-) / fra(+) kursreguleringsfond i livsforsikring	24 570	-10 880	- 22 277
	Til(-) / fra(+) tilleggsavsetning og bufferavsetning i livsforsikring	0	0	- 8 052
	Midler tilført forsikringskundene i livsforsikring	2 919	-2 864	- 3 398
	Resultat før skatt	151	953	3 193
	Skattekostnad ¹	-173	-309	- 1 201
	Resultat	-22	644	1 992
19	Aktuarielle gevinster og tap på ytelsesbaserte pensjonsordninger			
	- ytelser til ansatte	-348	-60	151
	Justering av forsikringsforpliktelsene	0	5	- 16
	Skatt på poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet	87	14	- 34
	Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet	-261	-41	101
	Revaluering eiendommer til bruk i egen virksomhet	17	8	209
8	Valutaomregning utenlandske datterforetak	3 031	-627	- 353
	Justering av forsikringsforpliktelsene	-3 031	627	353
	Skatt på poster som senere vil bli omklassifisert til resultatet	-4	-2	- 52
	Poster som senere vil bli omklassifisert til resultatet når særlige vilkår er oppfylt	13	6	157
	Sum utvidet resultat	-248	-35	258
	Totalresultat	- 270	609	2 249
	¹ Andelseieres andel av skattekostnad i konsoliderte verdipapirfond.	76	56	- 236

Balanse

KLP KONSERN

NOTE	MILLIONER KRONER	31.03.2020	31.03.2019	31.12.2019
	Utsatt skattefordel	67	63	62
	Andre immaterielle eiendeler	512	302	460
	Varige driftsmidler	2 079	1 898	2 072
	Investeringer i tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet	3 474	1 527	3 062
8,11	Investeringseiendom	78 418	67 257	74 545
9,14	Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall	33 316	29 976	29 701
9,14	Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer	153 741	143 727	150 580
9,11,14	Utlån kommuner, bedrifter og personkunder til virkelig verdi over resultat	684	833	602
9,14	Utlån kommuner, bedrifter og personkunder til amortisert kost	110 413	97 266	105 727
9,11,14	Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi over resultat	200 110	163 610	170 810
9,11	Egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over resultat	160 986	179 439	206 949
9,11,14	Finansielle derivater	3 870	1 648	7 582
9	Fordringer	8 973	4 124	2 484
9	Eiendeler i innskuddsbasert livsforsikring	4 551	3 951	4 906
14	Kontanter og bankinnskudd	3 711	3 396	3 194
	SUM EIENDELER	764 904	699 017	762 737
	Innskutt egenkapital	16 307	14 545	16 540
	Opptjent egenkapital	20 529	19 912	20 799
	SUM EGENKAPITAL	36 836	34 457	37 339
9,10	Fondsobligasjonslån	2 302	1 685	1 738
9,10	Ansvarlig lån	7 110	5 950	6 012
19	Pensjonsforpliktelser	1 155	963	790
15	Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring	543 567	525 828	567 883
9,15	Avsetninger i innskuddsbasert livsforsikring	4 551	3 951	4 906
	Premie-, erstatnings-, og sikkerhetsfondsavsetning i skadeforsikring	3 125	2 741	2 604
9,10	Utstedte obligasjonslån med fortrinnsrett	27 171	23 796	24 415
9,10	Gjeld til kredittinstitusjoner	5 027	2 975	8 199
9,10	Gjeld til og innskudd fra kunder	12 034	11 031	11 487
9,11	Finansielle derivater	26 215	1 536	856
	Utsatt skatt	1 289	1 216	1 247
16	Annen kortsiktig gjeld	14 449	7 723	6 298
	Andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond	80 071	75 164	88 963
	SUM GJELD	728 067	664 561	725 398
	SUM EGENKAPITAL OG GJELD	764 904	699 017	762 737
	Betingede forpliktelser	24 313	20 001	23 344

Egenkapitaloppstilling

KLP KONSERN

2020 MILLIONER KRONER	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2020	16 540	20 799	37 339
Resultat		-22	-22
Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet		-261	-261
Poster som senere vil bli omklassifisert til resultatet når særlige vilkår er oppfylt		13	13
Sum utvidet resultat		-248	-248
Sum totalresultat		-270	-270
Netto innbetalt egenkapitaltilskudd	-232		-232
Sum transaksjoner med eierne	-232		-232
Egenkapital 31.03.2020	16 307	20 529	36 836

2019 MILLIONER KRONER	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2019	14 554	19 303	33 857
Resultat		644	644
Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet		- 41	- 41
Poster som senere vil bli omklassifisert til resultatet når særlige vilkår er oppfylt		6	6
Sum utvidet resultat		- 35	- 35
Sum totalresultat		609	609
Netto innbetalt egenkapitaltilskudd	- 9		- 9
Sum transaksjoner med eierne	- 9		- 9
Egenkapital 31.03.2019	14 545	19 912	34 457

2019 MILLIONER KRONER	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2019	14 554	19 303	33 857
Resultat	754	1 238	1 992
Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet		101	101
Poster som senere vil bli omklassifisert til resultatet når særlige vilkår er oppfylt		157	157
Sum utvidet resultat		258	258
Sum totalresultat	754	1 496	2 249
Netto innbetalt egenkapitaltilskudd	1 232		1 232
Sum transaksjoner med eierne	1 232		1 232
Egenkapital 31.12.2019	16 540	20 799	37 339

Kontantstrømoppstilling

KLP KONSERN

MILLIONER KRONER	01.01.2020 -31.03.2020	31.01.2019 -31.12.2019	01.01.2019 -30.09.2019	01.01.2019 -30.06.2019	01.01.2019 -31.03.2019
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	30 036	-17 987	-11 415	-9 427	-5 649
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter ¹	-72	-299	-215	-153	-50
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktivitet ²	-29 447	18 472	12 253	9 998	6 087
Netto endring i kontanter og bankinnskudd	517	185	623	418	387
Beholdning av kontanter og bankinnskudd ved periodens begynnelse	3 194	3 009	3 009	3 009	3 009
Beholdning av kontanter og bankinnskudd ved periodens slutt	3 711	3 194	3 632	3 426	3 396

¹ Utbetaling ved kjøp av driftsmidler.

² Netto innbetaling av egenkapitaltilskudd, opptak og nedbetaling av gjeld, samt innbetaling fra andelseiere i konsoliderte fond.

Noter til regnskapet

KLP KONSERN

NOTE 1 Regnskapsprinsipper og -estimater

REGNSKAPSPRINSIPPER

Regnskapet i denne delårsrapporten viser konsernregnskapet og selskapsregnskapet til Kommunal Landspensjonskasse (KLP) for perioden 01.01.2020 – 31.03.2020. Regnskapet er ikke revidert.

Den delen av delårsrapporten som gjelder konsernregnskapet er utarbeidet i henhold til IAS 34 Delårsrapportering.

De samme regnskapsprinsippene og beregningsmetoder er fulgt i delårsregnskapet som i årsregnskapet for 2019, med mindre annet er oppgitt.

Delårsregnskapet inneholder ikke all informasjon som kreves av et fullstendig årsregnskap, og denne delårsrapporten bør leses i sammenheng med årsregnskapet for 2019. Dette fås ved henvendelse til KLPs hovedkontor i Dronning Eufemias gate 10, eller på klp.no.

REGNSKAPSESTIMATER

Ved utarbeidelse av delårsregnskapet har ledelsen utøvet skjønn og benyttet estimater og forutsetninger som påvirker regnskapstallene. Faktiske tall kan derfor avvike fra benyttede estimater.

Størstedelen av konsernets finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, er i stor grad eiendeler som omsettes i et aktivt marked, og markedsverdiene av disse investeringene er observerbare. Når det gjelder konsernets prising av unoterte verdier, vil det være usikkerhet til verdsettelsen av disse. Dette gjelder spesielt de verdipapirer som prises på bakgrunn av ikke-observerbare forutsetninger. Utbruddet av Covid-19 viruset preget utviklingen av norske- og internasjonale finansmarkeder i første kvartal, og medfører stor usikkerhet omkring estimater og verdsettelse av foretakets finansielle instrumenter.

Eiendom verdsettes ved hjelp av en intern verdsettelsesmodell, hvor man tar utgangspunkt i neddiskontering av beregnet 20 års kontantstrøm og med en diskonteringsrentesats som tilsvarer markedets avkastningskrav for tilsvarende eiendommer. I tillegg innhentes eksterne verddivurderinger for et utvalg av eiendommene for å kvalitetssikre de interne verddivurderingene. Det hefter stor usikkerhet om hvordan effektene av Covid -19 påvirker eiendomsverdiene. Forventet leie trekker i en retning, samtidig som rentebildet trekker i en annen retning. Verdsettelsen av eiendom er i kvartalet dermed gjort med uendrede hovedpremiser, men det følger større usikkerhet enn normalt til verdsettelsen.

Utbruddet og spredningen av Covid-19 med påfølgende samfunnsmessige konsekvenser har medført betydelige endringer i rentemarkedene. Dette har i særlig grad påvirket diskonteringsrenten som anvendes i beregning av nåverdien av foretakets pensjonsforpliktelser. Norsk Regnskapsstiftelse publiserte i april en oppdatert versjon av veiledende forutsetninger for diskonteringsrenten. I denne veiledningen angis en diskonteringsrente på 1,7%, en endring fra 31.12.19, hvor renten da var satt 2,3%.

Effekten av endringen i pensjonsforutsetningene øker pensjonsforpliktelsen for egne ansatte med 348 millioner kroner.

NOTE 2 Segmentinformasjon

MILLIONER KRONER	Kollektiv pensjon offentlig			Kollektiv pensjon privat		
	01.01.2020 -31.03.2020	01.01.2019 -31.03.2019	01.01.2019 -31.12.2019	01.01.2020 -31.03.2020	01.01.2019 -31.03.2019	01.01.2019 -31.12.2019
Premieinntekter for egen regning fra eksterne kunder ¹	9 566	6 680	40 128	313	361	1 135
Premieinntekter for egen regning fra andre konsernselskaper	23	25	106	0	0	0
Netto finansinntekter fra investeringer	-19 826	15 955	46 037	-604	280	715
Øvrige inntekter fra eksterne kunder	445	295	725	2	2	6
Øvrige inntekter fra andre konsernselskaper	-71	102	239	0	0	0
Sum inntekter	-9 864	23 057	87 235	-288	643	1 855
Erstatninger for egen regning	-11 478	-5 022	-20 157	-45	-50	-202
Forsikringsmessige avsetninger for egen regning	-231	-3 621	-28 312	331	-567	-1 563
Kostnader innlån	-1 662	55	-372	0	0	0
Driftskostnader eksklusive avskrivninger	-257	-234	-965	-18	-16	-67
Avskrivninger	-18	-16	-92	-1	-1	-3
Andre kostnader	-327	-305	-1 247	0	0	-5
Andelseiers verdiendring i konsoliderte verdipapirfond						
Sum kostnader	-13 971	-9 142	-51 145	267	-634	-1 841
Driftsresultat	-23 835	13 915	36 091	-21	8	15
Midler tilført forsikringskundene ²	23 866	-13 107	-33 454	8	-9	-27
Resultat før skatt	31	808	2 637	-14	-1	-13
Skattekostnad	46	-136	-521	0	0	0
Resultat etter skatt	77	671	2 116	-14	-1	-13
Endring i utvidet resultat eksklusiv skatt	-348	-55	135	-4	-1	2
Totalresultat	-271	617	2 251	-18	-1	-10
Eiendeler	618 801	573 857	621 518	6 984	6 217	7 259
Gjeld	581 986	539 415	584 200	6 410	5 716	6 668

¹ Premieinntekter omfatter premieinntekter for egen regning inkludert sparepremie og overført premiereserve fra andre foretak.

² Midler tilført forsikringskundene inkluderer overføring til premiefond, avsetninger til kursreguleringsfond, avsetninger til tilleggsavsetninger og andre avsetninger av overskuddsmidler til forsikringskundene.

NOTE 2 Segmentinformasjon – forts.

MILLIONER KRONER	Skadeforsikring			Bank		
	01.01.2020 -31.03.2020	01.01.2019 -31.03.2019	01.01.2019 -31.12.2019	01.01.2020 -31.03.2020	01.01.2019 -31.03.2019	01.01.2019 -31.12.2019
Premieinntekter for egen regning fra eksterne kunder ¹	394	338	1 453	0	0	0
Premieinntekter for egen regning fra andre konsernselskaper	4	12	22	0	0	0
Netto finansinntekter fra investeringer	-106	105	297	63	61	260
Øvrige inntekter fra eksterne kunder	0	0	1	4	4	19
Øvrige inntekter fra andre konsernselskaper	0	0	0	15	15	59
Sum inntekter	292	455	1 774	82	80	338
Erstatninger for egen regning	-347	-225	-1 256	0	0	0
Forsikringsmessige avsetninger for egen regning	2	-57	-79	0	0	0
Kostnader innlån	0	0	0	0	0	0
Driftskostnader eksklusive avskrivninger	-72	-62	-268	-60	-54	-226
Avskrivninger	-1	-1	-5	-1	-1	-5
Andre kostnader	0	0	0	-2	-3	-7
Andelseiers verdiendring i konsoliderte verdipapirfond						
Sum kostnader	-419	-346	-1 609	-62	-58	-237
Driftsresultat	-126	110	166	20	22	101
Midler tilført forsikringskundene ²	0	0	0	0	0	0
Resultat før skatt	-126	110	166	20	22	101
Skattekostnad	40	-25	-19	26	-5	-27
Resultat etter skatt	-86	85	147	46	17	74
Endring i utvidet resultat eksklusiv skatt	-35	-6	19	-12	-1	9
Totalresultat	-121	79	166	34	16	83
Eiendeler	5 306	4 985	4 907	44 258	38 590	39 703
Gjeld	3 486	3 131	2 966	41 926	36 431	37 478

¹ Premieinntekter omfatter premieinntekter for egen regning inkludert sparepremie og overført premiereserve fra andre foretak.

² Midler tilført forsikringskundene inkluderer overføring til premiefond, avsetninger til kursreguleringsfond, avsetninger til tilleggsavsetninger og andre avsetninger av overskuddsmidler til forsikringskundene.

NOTE 2 Segmentinformasjon – forts.

MILLIONER KRONER	Kapitalforvaltning			Øvrige		
	01.01.2020 -31.03.2020	01.01.2019 -31.03.2019	01.01.2019 -31.12.2019	01.01.2020 -31.03.2020	01.01.2019 -31.03.2019	01.01.2019 -31.12.2019
Premieinntekter for egen regning fra eksterne kunder ¹	0	0	0	0	0	0
Premieinntekter for egen regning fra andre konsernselskaper	0	0	0	0	0	0
Netto finansinntekter fra investeringer	-8	3	6	0	0	0
Øvrige inntekter fra eksterne kunder	0	0	0	3	2	11
Øvrige inntekter fra andre konsernselskaper	135	123	523	0	0	0
Sum inntekter	127	126	529	3	2	11
Erstatninger for egen regning	0	0	0	0	0	0
Forsikringsmessige avsetninger for egen regning	0	0	0	0	0	0
Kostnader innlån	0	0	0	0	0	0
Driftskostnader eksklusive avskrivninger	-126	-127	-479	-3	-3	-12
Avskrivninger	-1	-1	-5	0	0	0
Andre kostnader	0	0	0	0	0	0
Andelseiers verdiendring i konsoliderte verdipapirfond						
Sum kostnader	-127	-128	-484	-3	-3	-12
Driftsresultat	0	-2	44	0	-1	-1
Midler tilført forsikringskundene ²	0	0	0	0	0	0
Resultat før skatt	0	-2	44	0	-1	-1
Skattekostnad	9	-3	-9	0	0	0
Resultat etter skatt	8	-5	35	0	-1	-1
Endring i utvidet resultat eksklusiv skatt	-34	-2	17	-1	0	0
Totalresultat	-26	-7	52	-1	-1	-1
Eiendeler	528	462	520	8	8	8
Gjeld	236	203	202	4	3	3

¹ Premieinntekter omfatter premieinntekter for egen regning inkludert sparepremie og overført premiereserve fra andre foretak.

² Midler tilført forsikringskundene inkluderer overføring til premiefond, avsetninger til kursreguleringsfond, avsetninger til tilleggsavsetninger og andre avsetninger av overskuddsmidler til forsikringskundene.

NOTE 2 Segmentinformasjon – forts.

MILLIONER KRONER	Elimineringer			Sum		
	01.01.2020 -31.03.2020	01.01.2019 -31.03.2019	01.01.2019 -31.12.2019	01.01.2020 -31.03.2020	01.01.2019 -31.03.2019	01.01.2019 -31.12.2019
Premieinntekter for egen regning fra eksterne kunder ¹	0	0	0	10 273	7 378	42 716
Premieinntekter for egen regning fra andre konsernselskaper	-27	-38	-129	0	0	0
Netto finansinntekter fra investeringer	-15 358	7 170	15 841	-35 838	23 574	63 156
Øvrige inntekter fra eksterne kunder	0	0	0	455	302	762
Øvrige inntekter fra andre konsernselskaper	-78	-240	-821	0	0	0
Sum inntekter	-15 463	6 892	14 891	-25 111	31 255	106 634
Erstatninger for egen regning	0	0	0	-11 869	-5 297	-21 616
Forsikringsmessige avsetninger for egen regning	0	0	0	101	-4 245	-29 954
Kostnader innlån	0	0	0	-1 662	55	-372
Driftskostnader eksklusive avskrivninger	65	63	325	-471	-433	-1 693
Avskrivninger	0	-1	-89	-22	-21	-199
Andre kostnader	28	28	113	-300	-279	-1 145
Andelseiers verdiendring i konsoliderte verdipapirfond	11 996	-6 339	-14 736	11 996	-6 339	-14 736
Sum kostnader	12 089	-6 248	-14 387	-2 227	-16 558	-69 715
Driftsresultat	-3 375	644	505	-27 338	14 696	36 919
Midler tilført forsikringskundene ²	3 616	-627	-246	27 490	-13 744	-33 727
Resultat før skatt	241	17	259	151	953	3 193
Skattekostnad	-213	-128	-711	-91	-297	-1 287
Resultat etter skatt	29	-111	-452	60	656	1 906
Endring i utvidet resultat eksklusiv skatt	103	18	161	-330	-47	344
Totalresultat	132	-94	-291	-270	609	2 249
Eiendeler	89 020	74 898	88 822	764 904	699 017	762 737
Gjeld	94 019	79 661	93 881	728 067	664 561	725 398

¹ Premieinntekter omfatter premieinntekter for egen regning inkludert sparepremie og overført premiereserve fra andre foretak.

² Midler tilført forsikringskundene inkluderer overføring til premiefond, avsetninger til kursreguleringsfond, avsetninger til tilleggsavsetninger og andre avsetninger av overskuddsmidler til forsikringskundene.

KLP konsernets virksomhet er inndelt i de seks områdene kollektiv pensjon offentlig, kollektiv pensjon privat, skadeforsikring, bank, kapitalforvaltning og øvrige. All virksomhet er rettet mot kunder i Norge.

KOLLEKTIV PENSJON OFFENTLIG

Kommunal Landspensjonskasse tilbyr kollektiv offentlig tjenestepensjon.

KOLLEKTIV PENSJON PRIVAT

KLP Bedriftspensjon AS tilbyr produkter til foretak innen både offentlig og privat sektor.

SKADEFORSIKRING

KLP Skadeforsikring AS tilbyr ting- og personskadeprodukter til arbeidsgivere innen offentlig og privat sektor. I tillegg tilbys et bredt spekter av standard forsikringsprodukter til personmarkedet.

BANK

KLPs bankvirksomhet omfatter foretakene KLP Bankholding AS og dets heleide datterselskaper: KLP Banken AS, KLP Kommunekreditt AS og KLP Boligkreditt AS. Bankvirksomheten omfatter tjenester som innskudd og utlån til personmarkedet, kredittkort, samt utlån med offentlig garanti.

KAPITALFORVALTNING

Kapitalforvaltning tilbys fra foretaket KLP Kapitalforvaltning AS. Foretaket tilbyr et bredt utvalg av verdipapirfond både til personkunder og institusjonelle kunder. Verdipapirforvaltningen har en samfunnsansvarlig profil.

ØVRIG

Øvrige segmenter består av KLP Forsikringsservice AS som tilbyr et bredt tjenestespekter til kommunale pensjonskasser.

NOTE 3 Premieinntekter for egen regning

MILLIONER KRONER	1. kvartal 2020	1. kvartal 2019	01.01.2019 -31.12.2019
Forfalte premier, brutto	7 654	7 190	42 263
Avgitte gjenforsikringspremier	-18	-13	-54
Overføring av premiereserve fra andre	2 636	202	507
Premieinntekter for egen regning	10 273	7 378	42 716

NOTE 4 Andre inntekter

MILLIONER KRONER	1. kvartal 2020	1. kvartal 2019	01.01.2019 -31.12.2019
Tilskudd avtalefestet pensjon (AFP)	294	279	1 115
Øvrige inntekter ¹	160	23	-353
Sum andre inntekter	455	302	762

¹ Øvrige inntekter inkluderer investeringer fra tilknyttede foretak, slik at resultatene kan være både negative og positive.

NOTE 5 Rentekostnad og verdiendring ansvarlige lån og fondsobligasjonslån

MILLIONER KRONER	1. kvartal 2020	1. kvartal 2019	01.01.2019 -31.12.2019
ANSVARLIGE LÅN			
Rentekostnader ¹	-103	-58	-254
Verdiendringer	-995	138	22
Sum rentekostnad og verdiendring ansvarlige lån	-1 097	79	-232
FONDSOBLIGASJONSLÅN			
Rentekostnader	-19	-16	-64
Verdiendringer	-545	-8	-77
Sum rentekostnad og verdiendring fondsobligasjonslån	-564	-24	-140
Sum rentekostnad og verdiendring ansvarlige lån og fondsobligasjonslån	-1 662	55	-372

¹ Rentekostnader inkluderer amortisering av underkurs.

Noten gir en spesifisering av linjen «Rentekostnad og verdiendring ansvarlige lån og fondsobligasjonslån» fordelt på rentekostnader og verdiendring i periodene angitt.

Verdiendringene kommer i stor grad av at lånene er denominert i utenlandsk valuta. Det ansvarlige lånet er denominert i euro, mens fondsobligasjonslånet er utstedt i japanske yen.

NOTE 6 Driftskostnader

MILLIONER KRONER	1. kvartal 2020	1. kvartal 2019	01.01.2019 -31.12.2019
Personalkostnader	269	275	1 057
Avskrivninger og nedskrivninger	32	30	149
Andre driftskostnader	192	148	685
Sum driftskostnader	493	454	1 892

NOTE 7 Andre kostnader

MILLIONER KRONER	1. kvartal 2020	1. kvartal 2019	01.01.2019 -31.12.2019
Kostnader avtalefestet pensjon (AFP)	294	279	1 115
Øvrige kostnader	6	-1	31
Sum andre kostnader	300	279	1 145

NOTE 8 Investerings eiendom

MILLIONER KRONER	1. kvartal 2020	1. kvartal 2019	01.01.2019 -31.12.2019
Netto leieinntekter	683	723	2 859
Endring i virkelig verdi	44	116	1 413
Gevinst ved salg	0	0	42
Netto inntekter fra investeringseiendom	727	839	4 314
Valutaomregning utenlandske datterforetak (føres i utvidet resultat)	3 031	-627	-353
Netto inntekter fra investeringseiendom inkludert valutaomregning	3 758	212	3 961

MILLIONER KRONER	31.03.2020	31.03.2019	31.12.2019
Bokført verdi 01.01.	74 545	67 570	67 570
Verdiregulering inkl. valutaomregning	3 075	-511	1 060
Netto tilgang	810	199	5 876
Øvrige endringer	-12	0	40
Bokført verdi 31.03./31.12.	78 418	67 257	74 545

NOTE 9 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser

Virkelig verdi skal være en representativ pris basert på hva tilsvarende eiendel eller forpliktelse ville vært omsatt for ved normale markedsbetingelser og forhold. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettings-tjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på armlengdes avstand. Dersom markedet for verdipapiret ikke er aktivt, eller verdipapiret ikke er notert på børs eller tilsvarende, benytter konsernet verdsettelsesteknikker for å fastsette virkelig verdi. Disse baseres bl.a. på informasjon om nylige gjennomførte transaksjoner på forretningsmessige vilkår, henvisning til omsetning av lignende instrumenter og prising ved hjelp av eksternt innhentede rentekurver og rentedifferansekurver. Estimatenes bygger i størst mulig grad på eksterne observerbare markedsdata, og i liten grad på selskaps-spesifikk informasjon.

For denne noten kan kategoriseringen av finansielle instrumenter deles opp i tre ulike nivåer; balanseklassifisering, regnskapsklassifisering og type instrument. Det er siste kategori, type instrument, hvor det gis informasjon på hvordan virkelig verdi er utledet.

FINANSIELLE INSTRUMENTER SOM MÅLES TIL AMORTISERT KOST

Denne kategorien inkluderer:

- Investeringer som holdes til forfall
- Obligasjoner klassifisert som utlån og fordring
- Gjeld til og innskudd kunder (forpliktelse)
- Øvrige utlån og fordringer
- Ansvarlig lånekapital (forpliktelse)
- Annen utstedt gjeld (forpliktelse)

Finansielle instrumenter som ikke måles til virkelig verdi måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemetode. Internrenten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer over forventet løpetid. Kontantstrømmene inkluderer etableringsgebyrer og direkte transaksjonskostnader samt eventuell restverdi ved utløpet av forventet løpetid. Amortisert kost er nåverdien av disse kontantstrømmene neddiskontert med internrenten. I denne noten opplyses det forøvrig om virkelig verdi på de finansielle instrumentene som måles til amortisert kost.

FINANSIELLER INSTRUMENTER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI

Denne kategorien inkluderer:

- Egenkapitalinstrumenter
- Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi
- Derivater (eiendeler og forpliktelser)
- Gjeld til kredittinstitusjoner (forpliktelse)

Nedenfor er det listet hvilke ulike typer finansielle instrumenter som faller inn under de ulike regnskapskategoriene og hvordan virkelig verdi blir beregnet.

**INVESTERINGER SOM HOLDES TIL FORFALL
OBLIGASJONER KLASIFISERT SOM UTLÅN OG FORDRING
GJELDSINSTRUMENTER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI****a) Utenlandske rentepapirer**

Utenlandske rentepapirer prises i hovedregel på bakgrunn av priser innhentet fra indeksleverandør. Samtidig sammenlignes priser mellom flere ulike kilder for å fange opp eventuelle feil.

Følgende kilder benyttes:

- Barclays Capital Indices
- Bloomberg

Barclays Capital Indices har førsteprioritet (de dekker henholdsvis utenlandsk stat og utenlandsk kreditt). Deretter benyttes Bloomberg med bakgrunn i Bloombergs priskilde Business Valuator Accredited in Litigation (BVAL). BVAL inneholder verifiserte priser fra Bloomberg.

b) Norske rentepapirer - stat

Til prising av norske statsobligasjoner benyttes Bloomberg som kilde. Det er Oslo Børs som leverer prisen (via Bloomberg). Kursene sammenlignes med kursene fra Reuters for å avdekke eventuelle feil.

c) Norske rentepapirer – annet enn stat

Norske rentepapirer unntatt stat prises hovedsakelig direkte på kurser fra Nordic Bond Pricing. De papirene som ikke inngår hos Nordic Bond Pricing, prises teoretisk. Teoretisk pris skal baseres på antatt nåverdi ved salg av posisjonen. Diskontering gjøres ved å benytte en nullkuponkurve. Nullkuponkurven oppjusteres med en kredittspread som skal hensynta obligasjonens risiko. Kredittspreaden beregnes ut fra en spreadkurve hvor obligasjonens durasjon hensyntas. Nordic Bond Pricing er hovedkilde for spreadkurver. Disse leverer selskaps-spesifikke kurver og kurver for norske sparebanker, kommuner og kraft. Sparebanker har ulike spreadkurver basert på forvaltningskapital.

For foretak hvor Nordic Bond Pricing ikke leverer spreadkurver, benyttes spreadkurver fra tre norske banker. Når spreadkurver er tilgjengelig fra flere av disse bankene, benyttes et likevektet gjennomsnitt. Dersom en obligasjon mangler en passende spreadkurve, benyttes spread fra en sammenlignbar obligasjon fra samme utsteder.

NOTE 9 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser – forts.**d) Rentepapirer utstedt av utenlandske foretak, men denominert i kroner**

Virkelig verdi beregnes etter samme hovedprinsippene som for norske rentepapirer beskrevet ovenfor.

e) Fordringer på kredittinstitusjoner

Virkelig verdi av disse anses som tilnærmet lik bokført verdi da kontraktsbetingelsene løpende endres i takt med markedsrenten.

f) Utlån til kommuner og foretak med kommunal garanti

Fordringene verdsettes ved hjelp av en verdsettelsesmodell som benytter relevante kredittpåslagsjusteringer innhentet i markedet. For garanterte utlån beregnes virkelig verdi som neddiskontert kontantstrøm basert på samme rentekurve som direktelånene, men kredittmarginen er justert til markedsnivå for aktuell kombinasjon av garantist-kategori og garantiform. Garantisten er enten stat, fylkeskommune, kommune eller bank.

g) Lån med sikkerhet i pant

Prinsippene for beregning av virkelig verdi avhenger av hvorvidt utlånene har rentebinding eller ikke. Virkelig verdi av utlån med rentebinding beregnes ved å neddiskontere kontraktsfestede kontantstrømmer med markedsrente inklusive en relevant risikomargin på balansedagen. Virkelig verdi av utlån uten rentebinding anses tilnærmet lik bokført verdi da kontraktsbetingelsene løpende endres i takt med endring i markedsrentene.

EGENKAPITALINSTRUMENTER**h) Aksjer (noterte)**

Likvide aksjer verdsettes som hovedregel på basis av priser levert fra indeksleverandør. Samtidig sammenlignes priser mellom ulike kilder for å fange opp eventuelle feil.

Følgende kilder benyttes for norske aksjer:

- Oslo Børs (primærkilde)
- Morgan Stanley Capital International (MSCI)
- Bloomberg

Følgende kilder benyttes for utenlandske aksjer:

- Morgan Stanley Capital International (MSCI) (primærkilde)
- Bloomberg

i) Aksjer (unoterte)

Konsernet benytter, så langt det lar seg gjøre, bransje-anbefalingene til Verdipapirfondenes forening. Dette innebærer i hovedtrekk følgende:

Sist omsatt kurs har hovedprioritet. Dersom sist omsatt kurs ligger utenfor salg-/kjøpskursen i markedet, justeres pris deretter. Det vil si at hvis sist omsatt er under salgskurs, justeres pris opp til salgskursen. Hvis den er over kjøpskurs justeres den ned til kjøpskursen.

For aksjer hvor svært lite informasjon foreligger foretas en skjønnsmessig vurdering. Med dette menes enten en fundamental analyse av foretaket, eller en meglervurdering.

j) Private Equity

Investeringer i Private Equity gjøres gjennom fond. Fondenes virkelige verdi skal baseres på rapporterte markedsverdier, som følger av International Private Equity and Venture Capital Valuation Guidelines ('IPEV Guidelines'). Disse retningslinjene fastsettes av European Venture Capital Association (EVCA) og baserer seg på prinsippet om tilnærmet markedsvurdering av foretakene. Virkelig verdi er beregnet ut ifra fondenes rapporterte markedsverdi justert for inn- og utbetalinger i perioden mellom siste rapporterte markedsverdi fra fondet og perioden det rapporteres på for konsernet. Direkteinvesteringer i Private Equity behandles analogt med omløpsaksjer, men verdsettelse kan være daglig, kvartalsvis eller årlig. I de tilfeller der har vært mulig å få informasjon om hva ko-investeringer prises til i fondene, legges dette til grunn i verdsettelsen. Øvrige direkteinvesteringer er vedsatt til kostpris, rapporterte markedsverdier fra foretak eller omsatt pris der det foreligger.

DERIVATER**k) Futures/FRA/IRF**

Alle futureskontrakter til konsernet handles på børs. Bloomberg benyttes som priskilde. Det innhentes også priser fra en annen kilde som kontroll på at prisene fra Bloomberg er korrekte. Reuters fungerer som sekundærkilde.

l) Opsjoner

Bloomberg benyttes som kilde for prising av opsjoner som handles på børs. Reuters er sekundærkilde.

m) Renteswaper

Renteswaper verdsettes i en modell som hensyntar observerbare markedsdata som rentekurver og relevant kredittpåslag.

n) FX-swaper

FX-swaper med forfall på ett år eller mindre prises på kurver som er bygget opp fra FX swap-punkter hentet fra Reuters. For FX-swaper over ett år vurderes markedet relativt lite likvid og det skal benyttes basisjusterte swapkurver.

GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER**o) Plasseringer hos kredittinstitusjoner og deposits**

Plasseringer hos kredittinstitusjoner er innskudd med kort løpetid. Virkelig verdi beregnes ved å neddiskontere kontraktsfestede kontantstrømmer med markedsrente inklusive en relevant risikomargin på balansedagen. Deposits prises på swapkurver.

NOTE 9 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser – forts.**ANSVARLIG LÅNEKAPITAL, ANNEN UTSTEDT GJELD OG INNSKUDD FRA KUNDER****p) Virkelig verdi av ansvarlige lån**

For lån notert på børs hvor det anses å være et aktivt marked brukes den observerbare prisen som virkelig verdi. For øvrige lån som ikke er en del av et aktivt marked fastsettes virkelig verdi ut i fra en intern verdsettelsesmodell basert på observerbare data.

q) Virkelig verdi av utstedt fondsobligasjonslån

Virkelig verdi i denne kategorien er fastsatt ut i fra interne verdsettelsesmodeller basert på eksterne observerbare data.

r) Utstedte obligasjoner med fortrinnsrett

Virkelig verdi i denne kategorien er fastsatt ut i fra interne verdsettelsesmodeller basert på eksterne observerbare data.

s) Innskudd fra kunder

Alle innskudd er uten rentebinding. Virkelig verdi av disse anses som tilnærmet lik bokført verdi da kontraktsbetingelsene løpende endres i takt med markedsrenten.

Tabellen under gir en nærmere spesifikasjon av innholdet i de ulike klassene av eiendeler og forpliktelser.

MILLIONER KRONER	31.03.2020		31.03.2019		31.12.2019	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
GJELDSINSTRUMENTER SOM HOLDES TIL FORFALL - REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST						
Norske hold til forfall obligasjoner	5 180	5 698	6 301	6 856	5 215	5 698
Utenlandske hold til forfall obligasjoner	28 136	25 935	23 675	24 796	24 487	25 935
Sum gjeldsinstrumenter som holdes til forfall	33 316	31 633	29 976	31 652	29 701	31 633
GJELDSINSTRUMENTER KLASSIFISERT SOM LÅN OG FORDRINGER - REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST						
Norske obligasjonslån	50 290	51 469	44 586	46 805	49 807	51 469
Utenlandske obligasjonslån	103 360	104 886	99 108	103 428	100 736	104 886
Andre fordringer	92	92	33	33	37	37
Sum gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer	153 741	156 447	143 727	150 266	150 580	156 392
UTLÅN KOMMUNER, BEDRIFTER OG PERSONKUNDER - REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET						
Lån til kommunal sektor eller foretak med kommunal garanti	684	684	833	833	602	602
Sum utlån kommuner, bedrifter og personkunder	684	684	833	833	602	602

NOTE 9 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser – forts.

MILLIONER KRONER	31.03.2020		31.03.2019		31.12.2019	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
UTLÅN KOMMUNER, BEDRIFTER OG PERSONKUNDER - REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST						
Utlån med sikkerhet i pant	22 557	22 593	19 930	19 939	21 755	21 758
Lån til kommunal sektor eller foretak med kommunal garanti	74 572	75 754	67 861	68 354	73 141	73 401
Utlån utland med sikkerhet i pant og offentlig garanti	13 224	13 277	9 408	9 436	10 766	10 794
Utlån kredittkort	60	60	66	66	65	65
Sum utlån kommuner, bedrifter og personkunder	110 413	111 684	97 266	97 796	105 727	106 018
GJELDSINSTRUMENTER - REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET						
Norske obligasjoner	57 405	57 405	58 868	58 868	54 801	54 801
Norske sertifikater	7 600	7 600	7 778	7 778	6 295	6 295
Utenlandske obligasjoner	94 783	94 783	86 156	86 156	85 004	85 004
Utenlandske sertifikater	50	50	0	0	50	50
Plassering hos kredittinstitusjoner	40 272	40 272	10 809	10 809	24 660	24 660
Sum gjeldsinstrumenter	200 110	200 110	163 610	163 610	170 810	170 810
EGENKAPITALINSTRUMENTER - REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET						
Aksjer	141 507	141 507	165 958	165 958	190 350	190 350
Aksjefond	16 550	16 550	12 485	12 485	14 562	14 562
Eiendomsfond	38	38	44	44	32	32
Alternative investeringer	2 892	2 892	952	952	2 005	2 005
Sum egenkapitalinstrumenter	160 986	160 986	179 439	179 439	206 949	206 949
FORDRINGER						
Fordringer i forbindelse med direkte forretninger	1 761	1 761	1 543	1 543	1 141	1 141
Fordringer i forbindelse med gjenforsikringsforretninger	155	155	38	38	153	153
Gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning	52	52	40	40	0	0
Fordringer ved verdipapirhandel	6 327	6 327	1 967	1 967	614	614
Fordskuddsbetalt husleie tilknyttet eiendomsvirksomheten	212	212	166	166	212	212
Andre fordringer	464	464	369	369	364	364
Sum lån og fordringer øvrige inkl. fordringer på forsikringstakere	8 973	8 973	4 124	4 124	2 484	2 484

NOTE 9 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser – forts.

MILLIONER KRONER	31.03.2020		31.03.2019		31.12.2019	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
FINANSIELL GJELD - REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST						
Fondsobligasjonslån	2 302	1 529	1 685	1 332	1 738	1 672
Ansvarlige lån	7 110	7 116	5 950	6 433	6 012	6 928
Gjeld til kredittinstitusjoner	2 425	2 425	859	859	1 407	1 407
Utstedt obligasjonslån med fortrinnsrett	27 171	27 150	23 796	24 097	24 415	24 546
Gjeld til og innskudd fra kunder	12 034	12 034	11 031	11 031	11 487	11 487
Sum finansiell gjeld	51 042	50 254	43 322	43 753	45 059	46 039
FINANSIELL GJELD - REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET						
Gjeld til kredittinstitusjoner	2 602	2 602	2 116	2 116	6 791	6 791
Sum finansiell gjeld	2 602	2 602	2 116	2 116	6 791	6 791
Eiendeler i innskuddsbasert livsforsikring	4 551	4 551	3 951	3 951	4 906	4 906
Avsetninger i innskuddsbasert livsforsikring	4 551	4 551	3 951	3 951	4 906	4 906

MILLIONER KRONER	31.03.2020		31.03.2019		31.12.2019	
	Eiendeler	Forpliktelser	Eiendeler	Forpliktelser	Eiendeler	Forpliktelser
FINANSIELLE DERIVATER - REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI						
Valutateterminer	1 611	22 036	787	1 125	5 572	647
Renteswaper	960	4 179	181	411	1 038	99
Rente- og valutaswaper	1 298	0	680	0	973	111
Sum finansielle derivater	3 870	26 215	1 648	1 536	7 582	856

NOTE 10 Innlån

MILLIONER KRONER	Pålydende i NOK	Valuta	Rente	Forfall	Bokført verdi 31.03.2020	Bokført verdi 31.03.2019	Bokført verdi 31.12.2019
TIDSBEGRENSET ANSVARLIG LÅN							
Kommunal Landspensjonskasse	5 163	EUR	Fast ¹	2045	7 110	5 950	6 012
Sum ansvarlige lån	5 163				7 110	5 950	6 012
FONDSOBLIGASJONSLÅN							
Kommunal Landspensjonskasse	984	JPY	Fast ²	2034	2 302	1 685	1 738
Sum fondsobligasjonslån	984				2 302	1 685	1 738
UTSTEDTE OBLIGASJONSLÅN MED FORTRINNSRETT							
KLP Kommunekreditt AS	0	NOK	Flytende	2019	0	1 022	0
KLP Kommunekreditt AS	224	NOK	Flytende	2020	225	2 311	225
KLP Kommunekreditt AS	680	NOK	Fast	2020	689	760	681
KLP Kommunekreditt AS	3 500	NOK	Flytende	2021	3 518	4 015	4 020
KLP Kommunekreditt AS	600	NOK	Fast	2021	605	605	602
KLP Kommunekreditt AS	5 000	NOK	Flytende	2022	5 011	4 006	5 012
KLP Kommunekreditt AS	5 000	NOK	Flytende	2023	5 015	4 009	5 016
KLP Kommunekreditt AS	2 500	NOK	Flytende	2024	2 506	0	1 303
KLP Kommunekreditt AS	500	NOK	Fast	2027	511	511	508
KLP Boligkreditt AS	0	NOK	Flytende	2019	0	408	0
KLP Boligkreditt AS	350	NOK	Flytende	2020	352	2 008	517
KLP Boligkreditt AS	2 168	NOK	Flytende	2021	2 175	2 506	2 509
KLP Boligkreditt AS	1 500	NOK	Flytende	2022	1 501	0	0
KLP Boligkreditt AS	2 500	NOK	Flytende	2023	2 503	1 601	2 002
KLP Boligkreditt AS	2 500	NOK	Flytende	2024	2 501	0	2 001
Annet					61	34	19
Sum utstedte obligasjonslån med fortrinnsrett	27 022				27 171	23 796	24 415

¹ Lånet har et renteendringstidspunkt i 2025.² Lånet har et renteendringstidspunkt i 2034.

NOTE 10 Innlån– forts.

MILLIONER KRONER	Pålydende i NOK	Valuta	Rente	Forfall	Bokført verdi 31.03.2020	Bokført verdi 31.03.2019	Bokført verdi 31.12.2019
GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER							
KLP Banken AS	0	NOK	Flytende	2019	0	408	0
KLP Banken AS	840	NOK	Flytende	2020	841	201	302
KLP Banken AS	80	NOK	Fast	2020	80	0	302
KLP Banken AS	900	NOK	Flytende	2021	900	0	200
KLP Banken AS	300	NOK	Flytende	2022	301	200	301
KLP Banken AS	300	NOK	Flytende	2024	301	50	301
KLP Fond	0	NOK	Fast	2019	0	510	0
KLP Fond	0	NOK/EUR/USD	Flytende	2019	0	861	0
KLP Fond	803	NOK/EUR/USD	Flytende	2020	803	0	0
KLP Fond	415	NOK/EUR/USD	Fast	2020	415	0	2 801
Kommunal Landspensjonskasse	0	NOK/EUR/USD	Flytende	2019	0	745	0
Kommunal Landspensjonskasse	1 384	NOK/EUR/USD	Flytende	2020	1 384	0	3 990
Annet					2	0	2
Sum gjeld til kredittinstitusjoner	5 022				5 027	2 975	8 199
GJELD TIL OG INNSKUDD KUNDER ³							
Privat	10 347	NOK			10 347	8 993	9 861
Næring	1 655	NOK			1 655	2 007	1 589
Utlandet	32	NOK			32	31	36
Sum gjeld til og innskudd fra kunder	12 034				12 034	11 031	11 487
Sum innlån	50 225				53 645	45 438	51 850

³ Det er ikke kontraktfestet forfall på innskudd.

Noten viser finansiell gjeld konsernet har ved periodeslutt, hvor mesteparten er finansiering til KLP Bank konsernet. De angitte selskapene er utstedere av den finansielle gjelden som er beskrevet. Innskudd hører inn under KLP Banken AS.

NOTE 11 Virkelig verdi hierarki

31.03.2020 MILLIONER KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
EIENDELER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
Investeringseiendom	0	0	78 418	78 418
Tomter	0	0	944	944
Eiendomsfond	0	0	3 131	3 131
Bygg	0	0	74 344	74 344
Utlån til virkelig verdi	0	684	0	684
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	43 316	116 520	0	159 837
Sertifikater	4 044	3 606	0	7 650
Obligasjoner	23 973	112 914	0	136 887
Obligasjonsfond	15 300	0	0	15 300
Utlån og fordringer	38 153	2 120	0	40 273
Aksjer og andeler	139 559	4 591	16 836	160 986
Aksjer	137 641	1 661	2 204	141 507
Aksjefond	1 917	0	52	1 969
Eiendomsfond	0	38	0	38
Spesialfond	0	2 892	0	2 892
Private Equity	0	0	14 580	14 580
Finansielle derivater	0	3 870	0	3 870
Sum eiendeler regnskapsført til virkelig verdi	221 028	127 785	95 255	444 067
FORPLIKTELSER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
Finansielle derivater gjeld	0	26 215	0	26 215
Gjeld til andre kredittinstitusjoner og annen gjeld ¹	2 188	415	0	2 602
Sum forpliktelser regnskapsført til virkelig verdi	2 188	26 630	0	28 817

¹ Linjen «Gjeld til kredittinstitusjoner» i balansen inneholder forpliktelser målt til virkelig verdi og amortisert kost. Denne linjen er derfor ikke avstembar mot balansen. Forpliktelsene som måles til amortisert kost utgjør 2 425 millioner kroner per 31.03.2020

NOTE 11 Virkelig verdi hierarki – forts.

31.03.2019 MILLIONER KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
EIENDELER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
Investeringseiendom	0	0	67 257	67 257
Tomter	0	0	935	935
Eiendomsfond	0	0	2 919	2 919
Bygg	0	0	63 403	63 403
Utlån til virkelig verdi	0	833	0	833
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	44 807	108 012	0	152 820
Sertifikater	5 230	2 548	0	7 778
Obligasjoner	25 703	105 464	0	131 168
Obligasjonsfond	13 874	0	0	13 874
Utlån og fordringer	8 996	1 795	0	10 791
Aksjer og andeler	160 977	5 372	13 091	179 439
Aksjer	159 063	4 375	2 519	165 958
Aksjefond	1 914	0	66	1 979
Eiendomsfond	0	44	0	44
Spesialfond	0	952	0	952
Private Equity	0	0	10 506	10 506
Finansielle derivater	0	1 648	0	1 648
Sum eiendeler regnskapsført til virkelig verdi	214 780	117 660	80 348	412 788
FORPLIKTELSER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
Finansielle derivater gjeld	0	1 536	0	1 536
Gjeld til andre kredittinstitusjoner og annen gjeld ¹	1 606	510	0	2 116
Sum forpliktelser regnskapsført til virkelig verdi	1 606	2 047	0	3 652

¹ Linjen «Gjeld til kredittinstitusjoner» i balansen inneholder forpliktelser målt til virkelig verdi og amortisert kost. Denne linjen er derfor ikke avstembar mot balansen. Forpliktelsene som måles til amortisert kost utgjør 2 425 millioner kroner per 31.03.2020

NOTE 11 Virkelig verdi hierarki – forts.

31.12.2019 MILLIONER KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
EIENDELER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
Investeringseiendom	0	0	74 545	74 545
Tomter	0	0	933	933
Eiendomsfond	0	0	3 154	3 154
Bygg	0	0	70 458	70 458
Utlån til virkelig verdi	0	602	0	602
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	40 167	105 973	0	146 140
Sertifikater	3 344	3 002	0	6 345
Obligasjoner	21 924	102 971	0	124 896
Obligasjonsfond	14 899	0	0	14 899
Utlån og fordringer	22 946	1 724	0	24 670
Aksjer og andeler	186 785	5 503	14 660	206 949
Aksjer	184 673	3 466	2 211	190 350
Aksjefond	2 112	0	54	2 166
Eiendomsfond	0	32	0	32
Spesialfond	0	2 005	0	2 005
Private Equity	0	0	12 396	12 396
Finansielle derivater	0	7 582	0	7 582
Sum eiendeler regnskapsført til virkelig verdi	249 898	121 385	89 206	460 489
FORPLIKTELSER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
Finansielle derivater gjeld	0	856	0	856
Gjeld til andre kredittinstitusjoner og annen gjeld ¹	6 791	0	0	6 791
Sum forpliktelser regnskapsført til virkelig verdi	6 791	856	0	7 647

¹ Linjen «Gjeld til kredittinstitusjoner» i balansen inneholder forpliktelser målt til virkelig verdi og amortisert kost. Denne linjen er derfor ikke avstembar mot balansen. Forpliktelsene som måles til amortisert kost utgjør 2 425 millioner kroner per 31.03.2020

NOTE 11 Virkelig verdi hierarki – forts.

ENDRINGER I NIVÅ 3, INVESTERINGSEIENDOM	Bokført verdi 31.03.2020	Bokført verdi 31.03.2019	Bokført verdi 31.12.2019
Inngående balanse 01.01.	74 545	67 570	67 570
Solgt / avgang som følge av reklass	0	-51	-291
Tilgang som følge av kjøp og aktiveringer	810	250	6 167
Urealiserte endringer	3 075	-511	1 060
Øvrige endringer	-12	0	39
Utgående balanse 31.03.	78 418	67 257	74 545
Realisert gevinst / tap	0	0	42

ENDRINGER I NIVÅ 3, VERDIPAPIRER	Bokført verdi 31.03.2020	Bokført verdi 31.03.2019	Bokført verdi 31.12.2019
Inngående balanse 01.01.	14 660	12 986	12 986
Solgt	-232	-539	-3 822
Kjøpt	1 094	570	3 662
Urealiserte endringer	1 313	74	1 834
Utgående balanse 31.03.	16 836	13 091	14 660
Realisert gevinst / tap	161	0	1 199
Sum nivå 3 per 31.03.	95 255	80 348	89 206

¹ I 1. kvartal er det flyttet aksjer for 123 millioner kroner fra nivå 2 til nivå 1 og 7 millioner kroner fra nivå 1 til 2. Dette skyldes endringer i likviditet.

NOTE 11 Virkelig verdi hierarki – forts.

Urealiserte endringer og realisert gevinst/tap reflekteres på linjen «Netto verdiendringer på finansielle instrumenter» i konsernresultatet.

Tabellene «Endringene i nivå 3» viser endringer i nivå 3 klassifiserte papirer i perioden angitt.

Virkelig verdi skal være en representativ pris basert på hva tilsvarende eiendel eller forpliktelse ville vært omsatt for ved normale markedsbetingelser og forhold. Høyeste kvalitet i forhold til virkelig verdi er basert på noterte kurser i et aktivt marked. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på armlengdes avstand.

NIVÅ 1:

Instrumenter i dette nivået henter virkelig verdi fra noterte priser i et aktivt marked for identiske eiendeler eller forpliktelser som enheten har tilgang til ved rapporteringstidspunktet. Eksempler på instrumenter i nivå 1 er børsnoterte papirer.

NIVÅ 2:

Instrumenter i dette nivået henter virkelig verdi fra observerbare markedsdato. Dette inkluderer priser basert på identiske instrumenter, men hvor instrumentet ikke innehar høy nok omsetningsfrekvens og derfor ikke anses som omsatt i et aktivt marked, samt priser basert på tilsvarende eiendeler og prisledende indikatorer som kan bli bekreftet fra markedsinformasjon. Eksempler på instrumenter i nivå 2 er rentepapirer priset ut fra rentebaner.

NIVÅ 3:

Instrumenter på nivå 3 innehar ingen observerbare markedsdato eller omsettes i markedet ansett som inaktive. Prisen baseres hovedsakelig på egne beregninger hvor reell virkelig verdi kan avvike hvis instrumentet skulle blitt omsatt. Instrumentene som omfattes i nivå 3 hos konsernet er blant annet unoterte aksjer og Private Equity.

Verdsettelse rundt poster i de ulike nivåene er beskrevet i note 9. For beskrivelse av prising på investerings eiendom henvises det til årsrapporten.

For eiendeler som inngår i nivå 3 er det ikke blitt gjort noen sensitivitetsanalyse. For sensitivitetsanalyse for investerings eiendom henvises det til årsrapporten. Alt av investerings eiendom inngår forøvrig i nivå 3. En endring i variablene til prisingen er vurdert som lite signifikant for verdipapirene. På generelt grunnlag vil en endring i prisingen på 5% gi en endring på 4 763 millioner kroner per 31.03.2020 på de eiendelene som ligger i nivå 3.

Eiendeler i innskuddsbasert livforsikring er ikke inkludert i tabellen. Eiendeler i innskuddsbasert livforsikring har 4 551 millioner kroner i finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi, alt i nivå 1. Per 31.03.2020 vil de 4 551 millioner kronene inngå med 3 018 millioner i aksjer og andeler i nivå 1, 1 528 millioner kroner i gjeldsinstrumenter til virkelig verdi i nivå 1 og det resterende er utlån og fordringer i nivå 1.

Hva gjelder flytting av papirer mellom nivåene er det lagt grenser på antall handelsdager og omsetningsmengde på aksjer for å skille nivå 1 og nivå 2. De generelle prinsippene rundt nivåfordeling går hovedsaklig på om eiendelen eller forpliktelsen er notert eller ikke, og om noteringen kan anses å være i et aktivt marked. For aksjer er det et ytterligere skille på handelsdager og omsetningsmengde som skiller ut noterte papirer som ikke inngår i aktivt marked. Ved flytting mellom nivåene tas det forøvrig utgangspunkt i verdien ved periodeslutt.

I 1. kvartal er det flyttet aksjer for 123 millioner kroner fra nivå 2 til nivå 1 og 7 millioner kroner fra nivå 1 til 2. Dette skyldes endringer i likviditet.

NOTE 12 Likviditetsrisiko

Tabellen nedenfor spesifiserer selskapets finansielle forpliktelser klassifisert etter forfallsstruktur. Beløpene i tabellen er udiskonterte kontraktsmessige kontantsstrømmer.

31.03.2020 MILLIONER KRONER	Innen 1 mnd.	1-12 mnd.	1-5 år	5-10 år	Over 10 år	Sum
Ansvarlige lån ¹	0	588	8 089	0	0	8 676
Fondsobligasjonslån ¹	0	153	306	382	1 714	2 555
Gjeld til og innskudd fra kunder (uten bestemt forfall)	12 034	0	0	0	0	12 034
Utstedt obligasjonslån med fortrinnsrett	0	1 182	26 479	598	0	28 259
Gjeld til kredittinstitusjoner	6 024	945	1 535	0	0	8 504
Finansielle derivater	18 839	17 519	254	426	-243	36 795
Leverandørgjeld	39	0	0	0	0	39
Betingede forpliktelser (uten bestemt forfall)	24 313	0	0	0	0	24 313
Sum	61 249	20 387	36 663	1 406	1 471	121 176

Hensyntar man ikke-kontrollerende eierinteresser, reduseres derivater med forfall innen en måned med 3 271 millioner kroner og gjeld til kredittinstitusjoner innen en mnd. reduseres med 3 521 millioner kroner. Derivater med forfall innen 1 til 12 måneder reduseres med 1 271 millioner. Total reell likviditetsrisiko for konsernet er 113 113 millioner kroner.

31.03.2019 MILLIONER KRONER	Innen 1 mnd.	1-12 mnd.	1-5 år	5-10 år	Over 10 år	Sum
Ansvarlige lån ¹	0	493	986	6 048	0	7 528
Fondsobligasjonslån ¹	0	125	251	314	1 439	2 129
Gjeld til og innskudd fra kunder (uten bestemt forfall)	11 031	0	0	0	0	11 031
Utstedt obligasjonslån med fortrinnsrett	0	1 387	22 819	612	0	24 818
Gjeld til kredittinstitusjoner	765	419	466	0	0	1 649
Finansielle derivater	1 112	768	30	-93	-257	1 560
Leverandørgjeld	94	0	0	0	0	94
Betingede forpliktelser (uten bestemt forfall)	20 123	0	0	0	0	20 123
Sum	33 125	3 192	24 551	6 881	1 182	68 931

¹ Noe av den ansvarlige lånekapitalen er evigvarende. Beregnede kontantstrømmer er frem til forventet forfall ved rentereguleringstidspunkt.

Hensyntar man ikke-kontrollerende eierinteresser, reduseres derivater med forfall innen en måned med 100 millioner kroner, gjeld til kredittinstitusjoner innen en mnd. reduseres med 194 millioner kroner, derivater med forfall innen 1 til 12 måneder reduseres med 109 millioner kroner og derivater med forfall mellom 1 til 5 år øker med 0,3 millioner kroner. Total reell likviditetsrisiko for konsernet er 68 528 millioner kroner.

NOTE 12 Likviditetsrisiko - fortsetter

Tabellen nedenfor spesifiserer selskapets finansielle forpliktelser klassifisert etter forfallsstruktur. Beløpene i tabellen er udiskonterte kontraktsmessige kontantsstrømmer.

31.12.2019 MILLIONER KRONER	Innen 1 mnd.	1-12 mnd.	1-5 år	5-10 år	Over 10 år	Sum
Ansvarlige lån ¹	0	252	1 006	6 170	0	7 427
Fondsobligasjonslån ¹	0	64	256	320	1 490	2 130
Gjeld til og innskudd fra kunder (uten bestemt forfall)	11 487	0	0	0	0	11 487
Utstedt obligasjonslån med fortrinnsrett	0	1 413	23 802	601	0	25 816
Gjeld til kredittinstitusjoner	51	626	842	0	0	1 519
Finansielle derivater	2 260	2 277	69	-142	-306	4 159
Leverandørgjeld	7	0	0	0	0	7
Betingede forpliktelser (uten bestemt forfall)	23 344	0	0	0	0	23 344
Sum	37 149	4 631	25 975	6 949	1 184	75 889

¹ Noe av den ansvarlige lånekapitalen er evigvarende. Beregnede kontantstrømmer er frem til forventet forfall ved rentereguleringstidspunkt.

Hensyntar man ikke-kontrollerende eierinteresser, reduseres derivater med forfall innen en måned med 14 millioner kroner, gjeld til kredittinstitusjoner innen en mnd. reduseres med 1 million kroner og derivater med forfall innen 1 til 12 måneder reduseres med 1 million kroner. Total reell likviditetsrisiko for konsernet er 75 873 millioner kroner.

Tabellen viser de samlede finansielle forpliktelsene konsernet har på rentebetalinger og innbetaling av hovedstol, basert på forfall. KLP Banken konsern innehar den største delen av de finansielle forpliktelsene i konsernet.

Med likviditetsrisiko menes risikoen for at konsernet ikke skal klare å innfri de finansielle forpliktelsene som det har. Risikoen for at konsernet ikke skal ha tilstrekkelig likviditet til å dekke kortsiktig gjeld og løpende drift er svært liten ettersom en stor del av eiendelene er likvide. Konsernet har betydelige midler investert i pengemarked, obligasjoner og aksjer som kan selges ved likviditetsbehov. Konsernets likviditetsstrategi innebærer at det til enhver tid skal ha tilstrekkelige likvide midler til å møte konsernets forpliktelser ved forfall, uten at det påløper kostnader av betydning knyttet til å frigjøre midler.

Aktivasammensetningen i konsernets porteføljer skal være tilstrekkelig likvid til å kunne dekke annet likviditetsbehov som kan oppstå. KLP Kapitalforvaltning AS forvalter likviditeten. Det er etablert interne rammer for størrelsen på likviditetsbeholdningen. Konsernets enhet for risikostyring overvåker og rapporterer utviklingen i likviditetsbeholdningen fortløpende. Konsernstyret fastsetter årlig en kapitalforvaltnings- og likviditetsstrategi for konsernet. Likviditetsstrategien inneholder blant annet rammer, ansvarsforhold, risikomål og beredskapsplan for likviditetsstyringen.

De største forpliktelsene i konsernet er forsikringsrelaterte og gjelder i all vesentlighet pensjonsforpliktelser. Disse forpliktelsene er fullfunderte og likviditetsstyringen håndteres på tilsvarende vis som øvrige forpliktelser.

NOTE 13 Renterisiko

31.03.2020 MILLIONER KRONER								
	Inntil 3 mnd.	Fra 3 mnd. til 12 mnd.	Fra 1 år til 5 år	Fra 5 år til 10 år	Over 10 år	Endring i kontantstrøm 01.01.2020 -31.03.2020	Sum	Sum justert for ikke- kontrollerende eierinteresser
EIENDELER								
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	27	-6	-1	-120	-229	-5	-335	-378
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	0	0	0	0	0	0	0	0
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	-48	-53	-1 267	-1 852	-2 298	77	-5 441	-4 702
Rentefondsandeler	-1 127	0	0	0	0	0	-1 127	-1 127
Utlån og fordringer	0	-2	0	0	0	79	76	58
Utlån	0	0	0	0	0	187	187	187
Kontanter og innskudd	0	0	0	0	0	9	9	9
Betingede forpliktelser ¹	0	0	0	0	0	21	21	21
Sum eiendeler	-1 149	-61	-1 268	-1 972	-2 527	368	-6 609	-5 932
FORPLIKTELSER								
Innskudd	0	0	0	0	0	-30	-30	-30
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir	0	0	0	0	0	-70	-70	-70
Finansielle derivater klassifisert som gjeld	15	-4	89	93	0	2	195	192
Fondsobligasjon og ansvarlige lån	0	0	0	70	136	0	205	205
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0	-6	-6	-6
Sum forpliktelser	15	-4	89	163	136	-104	294	291
Sum før skatt	-1 134	-65	-1 179	-1 809	-2 391	263	-6 316	-5 641
Sum etter skatt	-851	-49	-884	-1 357	-1 794	197	-4 737	-4 231

¹ Betingede forpliktelser er i denne sammenheng aksepterte, ikke utbetalte utlån.

NOTE 13 Renterisiko – forts.

31.03.2019 MILLIONER KRONER								
	Inntil 3 mnd.	Fra 3 mnd. til 12 mnd.	Fra 1 år til 5 år	Fra 5 år til 10 år	Over 10 år	Endring i kontantstrøm 01.01.2019 -31.03.2019	Sum	Sum justert for ikke- kontrollerende eierinteresser
EIENDELER								
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	1	-1	14	45	-276	-2	-219	-218
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	0	0	0	0	0	0	0	0
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	-52	-45	-1 427	-1 972	-1 902	80	-5 318	-4 715
Rentefondsandeler	-918	0	0	0	0	0	-918	-918
Utlån og fordringer	-1	-1	0	0	0	31	29	24
Utlån	0	0	0	0	0	165	165	165
Kontanter og innskudd	0	0	0	0	0	8	8	8
Betingede forpliktelser ¹	0	0	0	0	0	22	22	22
Sum eiendeler	-970	-48	-1 413	-1 927	-2 177	306	-6 230	-5 631
FORPLIKTELSE								
Innskudd	0	0	0	0	0	-27	-27	-27
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir	0	0	0	0	0	-62	-62	-62
Finansielle derivater klassifisert som gjeld	1	-1	62	3	0	3	69	67
Fondsobligasjon og ansvarlige lån	0	0	0	54	90	0	144	144
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0	-5	-5	-5
Sum forpliktelser	1	-1	62	57	90	-91	118	117
Sum før skatt	-968	-48	-1 351	-1 870	-2 088	214	-6 112	-5 514
Sum etter skatt	-726	-36	-1 013	-1 403	-1 566	161	-4 584	-4 135

¹ Betingede forpliktelser er i denne sammenheng aksepterte, ikke utbetalte utlån.

NOTE 13 Renterisiko – forts.

31.12.2019 MILLIONER KRONER								
	Inntil 3 mnd.	Fra 3 mnd. til 12 mnd.	Fra 1 år til 5 år	Fra 5 år til 10 år	Over 10 år	Endring i kontantstrøm 01.01.2019 31.12.2019	Sum	Sum justert for ikke- kontrollerende eierinteresser
EIENDELER								
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	-2	-4	-32	-52	-272	-12	-374	-350
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	0	0	0	0	0	0	0	0
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	-45	-46	-1 185	-1 671	-1 986	310	-4 623	-3 950
Rentefondsandeler	-1 034	0	0	0	0	0	-1 034	-1 034
Utlån og fordringer	-1	-2	0	0	0	109	107	81
Utlån	0	0	0	0	0	723	723	723
Kontanter og innskudd	0	0	0	0	0	32	32	32
Betingede forpliktelser ¹	0	0	0	0	0	93	93	93
Sum eiendeler	-1 082	-52	-1 216	-1 723	-2 258	1 254	-5 077	-4 406
FORPLIKTELSE								
Innskudd	0	0	0	0	0	-115	-115	-115
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir	0	0	0	0	0	-258	-258	-258
Finansielle derivater klassifisert som gjeld	2	2	47	-15	0	9	45	42
Fondsobligasjon og ansvarlige lån	0	0	0	53	93	0	147	147
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0	-20	-20	-20
Sum forpliktelser	2	2	47	38	93	-384	-201	-205
Sum før skatt	-1 079	-50	-1 169	-1 685	-2 164	870	-5 278	-4 610
Sum etter skatt	-810	-38	-877	-1 263	-1 623	653	-3 958	-3 458

¹ Betingede forpliktelser er i denne sammenheng aksepterte, ikke utbetalte utlån.

Noten viser resultateffekten ved en økning i markedsrenten på én prosent, for virkelig verdi risiko og flytende renterisiko.

Endring i virkelig verdi (virkelig verdi risiko) vises i de fem første kolonnene, sortert etter forfallstidspunkt på papirene, og er beregnet ved endring i virkelig verdi på rentebærende instrumenter hvis renten hadde vært en prosent høyere ved periode-slutt. Kolonnen «Endring i kontantstrøm» (flytende renterisiko) viser endringen i kontantstrømmer hvis renten hadde vært en prosent høyere gjennom perioden det rapporteres på. Summen av disse reflekterer den samlede resultateffekten som scenarioet ved en prosents høyere rente hadde gitt konsernet i perioden det rapporteres på.

Virkelig verdi risiko gjelder fastrente papirer hvor markedsverdien på papiret svinger i motsatt takt av markedsrenten. Flytende renterisiko gjelder papirer som har flytende rente, hvor markedsverdien holder seg stabil, men hvor endring i markedsrente gir utslag i endrede løpende inntekter.

Rentepapirer, med følgende egenskaper og klassifiseringer, faller inn under noten; verdipapirer til virkelig verdi over resultatet (flytende og faste rentebetingelser), investeringer som holdes til forfall (kun de med flytende rentebetingelser) og lån og fordringer (kun de med flytende rentebetingelser). Konsernet har ingen rentepapirer klassifisert som tilgjengelig for salg.

Konsernets investeringer i renteinstrumenter med fast rente, som regnskapsføres til amortisert kost, gir ingen endring i resultatregnskapet ved endring av markedsrente. Tilsvarende gjelder for utstedt gjeld med fast rente regnskapsført til amortisert kost.

Forsikringskontrakter med avkastningsgaranti endrer ikke regnskapsmessig verdi selv om rentenivået endres. Endring i rentenivå har heller ingen innvirkning på den garanterte avkastningen, men vil ha betydning for den oppnådde avkastning som skal dekke avkastningsgarantien. Det skyldes at forsikringsmidlene delvis investeres i gjeldsinstrumenter hvor kontantstrømmene skal bidra til å dekke avkastningsgarantien.

NOTE 14 Kredittisiko

31.03.2020 MILLIONER KRONER									
	Investment grade AAA til BBB	Lavere Rating	Offentlig garanti	Bank og finans	Boliglån < 80% ¹	Boliglån > 80% ¹	Øvrige	Totalt	Totalt justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond
Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall målt til amortisert kost	31 884	64	30	0	0	0	1 338	33 316	33 316
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	134 143	0	997	21	0	0	18 580	153 741	153 741
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi - verdipapirer med fast avkastning ²	118 867	1 087	5 299	10 747	0	0	9 922	145 923	131 008
Rentefond	0	0	0	0	0	0	15 300	15 300	15 300
Utlån og fordringer	38 503	0	0	1 770	0	0	0	40 273	27 356
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	3 870	0	0	0	0	0	0	3 870	3 300
Kontanter og innskudd	3 602	0	0	109	0	0	0	3 711	3 711
Utlån	0	0	73 817	0	19 699	2 869	14 712	111 097	111 097
Sum	330 868	1 151	80 144	12 647	19 699	2 869	59 853	507 230	478 829

SPESIFISERING AV INVESTMENT GRADE MILLIONER KRONER					AAA	AA	A	BBB	Sum Invest- ment grade
Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall målt til amortisert kost					13 191	4 669	11 005	3 019	31 884
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost					24 598	20 351	58 931	30 262	134 143
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi - verdipapirer med fast avkastning					38 101	12 987	33 104	34 675	118 867
Rentefond					0	0	0	0	0
Utlån og fordringer					0	15 903	20 169	2 431	38 503
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler					0	933	2 937	0	3 870
Kontanter og innskudd					0	2 496	1 106	0	3 602
Utlån					0	0	0	0	0
Sum					75 891	57 339	127 252	70 386	330 868

¹ Disse to kolonnene gir informasjon på andel boliglån med pantsikkerhet innenfor 80 % av verdigrunnlag og boliglån som overgår 80 % pantsikkerhet av verdigrunnlag.

² I kolonne "Øvrige" har vi inkludert en investering som bærer kredittisiko men som ikke er direkte avstembar mot balanseposten "gjeldsinstrumenter til virkelig verdi over resultat" og derav skaper en differanse på NOK 1 386 millioner per 31.03.2020

NOTE 14 Kredittisiko – forts.

31.03.2019 MILLIONER KRONER									
	Investment grade AAA til BBB	Lavere Rating	Offentlig garanti	Bank og finans	Boliglån < 80% ¹	Boliglån > 80% ¹	Øvrige	Totalt	Totalt justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond
Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall målt til amortisert kost	28 099	0	30	0	0	0	1 847	29 976	29 976
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	120 273	0	1 151	325	0	0	21 978	143 727	143 727
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi - verdipapirer med fast avkastning ²	107 307	979	3 433	15 654	0	0	12 935	140 307	127 240
Rentefond	0	0	0	0	0	0	13 874	13 874	13 240
Utlån og fordringer	9 585	0	0	1 205	0	0	0	10 790	8 722
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	1 648	0	0	0	0	0	0	1 648	1 545
Kontanter og innskudd	3 336	0	0	60	0	0	0	3 396	3 396
Utlån	0	0	68 421	0	17 860	2 088	9 730	98 099	98 099
Sum	270 247	979	73 036	17 245	17 860	2 088	60 364	441 818	425 946

SPESIFISERING AV INVESTMENT GRADE MILLIONER KRONER						Sum Invest- ment grade
	AAA	AA	A	BBB		
Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall målt til amortisert kost	12 702	3 733	8 608	3 056		28 099
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	20 913	19 902	58 858	20 599		120 273
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi - verdipapirer med fast avkastning	40 436	9 471	26 408	30 991		107 307
Rentefond	0	0	0	0		0
Utlån og fordringer	0	3 843	5 742	0		9 585
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	0	473	1 175	0		1 648
Kontanter og innskudd	0	199	3 137	0		3 336
Utlån	0	0	0	0		0
Sum	74 050	37 622	103 928	54 647		270 247

¹ Disse to kolonnene gir informasjon på andel boliglån med pantsikkerhet innenfor 80 % av verdigrunnlag og boliglån som overgår 80 % pantsikkerhet av verdigrunnlag.

NOTE 14 Kredittisiko – forts.

31.12.2019 MILLIONER KRONER									
	Investment grade AAA til BBB	Lavere Rating	Offentlig garanti	Bank og finans	Boliglån < 80% ¹	Boliglån > 80% ¹	Øvrige	Totalt	Totalt justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond
Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall målt til amortisert kost	28 238	36	31	0	0	0	1 396	29 701	29 701
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	125 936	0	1 000	927	0	0	22 717	150 580	150 580
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi - verdipapirer med fast avkastning	102 713	964	4 675	12 483	0	0	11 777	132 612	117 725
Rentefond	0	0	0	0	0	0	14 899	14 899	14 899
Utlån og fordringer	24 103	0	0	566	0	0	1	24 670	20 023
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	7 582	0	0	0	0	0	0	7 582	6 238
Kontanter og innskudd	3 125	0	0	69	0	0	0	3 194	3 194
Utlån	0	0	72 567	0	19 314	2 457	11 992	106 329	106 329
Sum	291 696	1 000	78 274	14 045	19 314	2 457	62 782	469 568	448 690

SPESIFISERING AV INVESTMENT GRADE MILLIONER KRONER					
	AAA	AA	A	BBB	Sum Invest- ment grade
Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall målt til amortisert kost	11 813	4 086	9 757	2 582	28 238
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	25 002	19 920	57 825	23 188	125 936
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi - verdipapirer med fast avkastning	34 698	9 183	29 160	29 672	102 713
Rentefond	0	0	0	0	0
Utlån og fordringer	0	12 064	11 358	681	24 103
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	0	2 175	5 382	25	7 582
Kontanter og innskudd	0	1 979	1 146	0	3 125
Utlån	0	0	0	0	0
Sum	71 513	49 407	114 629	56 147	291 696

¹ Disse to kolonnene gir informasjon på andel boliglån med pantsikkerhet innenfor 80 % av verdigrunnlag og boliglån som overgår 80 % pantsikkerhet av verdigrunnlag.

NOTE 14 Kredittrisiko – forts.

Med kredittrisiko menes risikoen for at motparten ikke skal klare å møte sine forpliktelser til KLP Konsernet. I denne tabellen er kredittrisikoen målt ved ratingbyråers estimater på hvor høy kredittverdighet de ulike utstederne av rentepapirer har. For eiendeler som ikke er ratet så er de lagt i andre kategorier som beskriver kredittrisiko, eksempelvis sektor og garantier.

Det er lagt vekt på at kreditteksponeringen er diversifisert for å unngå konsentrasjon av kredittrisiko mot enkelte debitorer. For å overvåke kredittrisiko i utlånene og investeringene er det nedsatt en egen kredittkomite som møtes på jevnlig basis. Grensene for kredittrisiko mot den enkelte debitor fastsettes av komiteen. Endringer i debitors kredittvurdering overvåkes og følges opp av KLP Kapitalforvaltning AS.

Konsernet har god balanse mellom norske og internasjonale obligasjoner, og har en portefølje av utelukkende gode kreditter. Konsernet har en høy konsentrasjon av gjeldsinstrumenter rettet mot norsk offentlig sektor, som anses å ha en lav kredittrisiko.

I noteinndelingen er det benyttet rating fra Standard & Poor's, Moodys, Fitch, Scope Ratings og Nordic Credit Rating.

Ratingen er konvertert til S&P sin ratingtabell, hvor AAA er tilknyttet papirer med høyest kredittverdighet. Laveste rating av de fem er benyttet og alle fem ratingselskaper er likestilte som grunnlag for investeringer i rentepapirer. Det som er klassifisert som «Øvrige» er i all hovedsak verdipapirer utstedt av kraftselskaper og andre foretaksobligasjoner; dette beløper seg til 60 milliarder kroner per 31.03.2020. KLP Konsernet har strenge retningslinjer for investeringer i rentepapirer, som også gjelder for investeringer som faller inn under kategorien Øvrige.

Linjene i noten er sammenfallende med balanseoppsettet. Unntakene er gjeldsinstrumenter til virkelig verdi som er delt opp i tre kategorier i noten og utlån som vist samlet i noten, men som befinner seg på to linjer i balansen (virkelig verdi og amortisert kost).

Konsernregnskapet viser enheter KLP konsernet anses å ha kontroll over. Dette gir inntrykk av en høyere risiko enn hva som er reelt, da risiko som konsernet ikke bærer vises i regnskapet. I ytterste kolonne vises det kun foretak, og faktisk eierskap i fond som foretaket har ved periodeslutt.

MILLIONER KRONER	31.03.2020		31.03.2019		31.12.2019	
	Konsolidert	Totalt justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond	Konsolidert	Totalt justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond	Konsolidert	Totalt justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond
TI STØRSTE MOTPARTER						
Motpart 1	15 904	11 462	13 563	13 383	13 956	13 026
Motpart 2	11 918	10 774	10 783	9 975	11 144	8 896
Motpart 3	10 789	10 064	8 445	8 445	9 463	7 948
Motpart 4	10 774	8 777	6 488	6 189	7 471	7 295
Motpart 5	9 074	7 796	5 741	5 651	7 376	7 138
Motpart 6	7 357	7 185	5 045	4 752	7 318	6 535
Motpart 7	5 492	5 437	4 752	4 624	6 535	6 107
Motpart 8	4 914	4 947	4 689	4 595	6 198	6 076
Motpart 9	4 752	4 752	4 682	3 689	4 698	4 698
Motpart 10	4 340	4 191	3 751	3 525	4 309	4 189
Sum	85 312	75 385	67 939	64 829	78 468	71 910

Tabellen ovenfor viser de ti største motpartene KLP konsernet har eksponering mot. Beløpene oppgitt er balanseført verdi. «Totalt justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond» inkluderer kun det som er i

konsernets eie og hvor konsernet innehar reell kredittrisiko. Majoriteten av de ti største motpartene er enten finansinstitusjoner eller motparter omfattet av en offentlig garanti (statlig eller kommunal garanti).

NOTE 15 Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring

MILLIONER KRONER	31.03.2020	31.03.2019	31.12.2019
Premiereserve - ordinær tariff	463 817	439 548	463 481
Premiefond, bufferfond og pensjonistenes overskuddsfond	12 106	11 865	20 297
Tilleggsavsetning	36 321	28 418	28 320
Kursreguleringsfond	31 154	44 327	55 724
Andre avsetninger	68	61	61
Udisponert resultat tilført forsikringskontraktene	102	1 608	0
Sum forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring	543 567	525 828	567 883

MILLIONER KRONER	31.03.2020	31.03.2019	31.12.2019
Premiereserve	4 536	3 934	4 892
Innskuddsfond	16	17	14
Sum avsetning i innskuddsbasert livsforsikring	4 551	3 951	4 906

NOTE 16 Annen kortsiktig gjeld

MILLIONER KRONER	31.03.2020	31.03.2019	31.12.2019
Kortsiktig gjeld verdipapirhandel	10 145	3 662	2 644
Påløpt ikke utlignet skatt	1 193	611	1 181
Forskuddstrekk pensjonsordning	392	360	432
Leverandørgjeld	203	310	184
Forhåndsinnkalt tilskudd til forsikringsvirksomheten	1 292	1 427	867
Øvrig kortsiktig gjeld	1 224	1 354	990
Sum annen kortsiktig gjeld	14 449	7 723	6 298

NOTE 17 Kapitalkrav

I Solvens II-balansen inngår eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi. For eiendeler som har en annen verdi i regnskapet legges derfor mer-/mindreverdiene til. For KLPs forsikringsforpliktelser finnes det ikke observerbare markedsverdier. Disse beregnes derfor ved et beste estimat basert på aktuarielle forutsetninger. I tillegg kommer en risikomargin som skal reflektere en tredjeparts kapitalkostnader ved å overta disse forpliktelsene.

Kapitalgruppe 1 fremkommer av Solvens II-balansen, samt fondsobligasjonslånet. Kapitalgruppe 2 består av ansvarlige lån og ikke-innbetalt supplerende kapital. Finanstilsynet har godkjent at KLPs vedtektsfestede etterinnkallingsrett kan regnes med som supplerende kapital med et beløp tilsvarende 2,5% av foretakets premiereserve.

Kapital som kan medregnes i kapitalgruppe 2 er i hovedsak begrenset oppad til 50% av kapitalkravet.

Uten bruk av midlertidig fradrag i forsikringstekniske avsetninger er foretakets solvensgrad 214% som er godt over foretakets mål om minst 150%. Med det midlertidige fradraget er solvensgraden 263%.

	31.03.2020	31.03.2019	31.12.2019
Solvensgrad	214%	245%	253%

MILLIARDER KRONER	31.03.2020	31.03.2019	31.12.2019		31.03.2020	31.03.2019	31.12.2019
FORENKLET SOLVENS II BALANSE							
Eiendeler, bokført	628	582	631	Beste estimat	547	527	569
Merverdier HTF/lån og fordringer	8	8	7	Risikomargin	16	14	14
Merverdier øvrige utlån	1	0	0	Ansvarlige lån/fondsobligasjonslån	10	8	8
Øvrige mer/mindreverdier	0	0	0	Andre forpliktelser ¹	36	7	15
Utsatt skattefordel	0	0	0	Utsatt skatteforpliktelse	1	2	1
Sum eiendeler etter solvens II	638	591	638	Sum forpliktelser etter solvens II	610	558	607
				Eiendeler minus forpliktelser	28	33	31
				- Utsatt skattefordel	0	0	0
				- Risikoutjevningfond ¹	0	-5	0
				+ Fondsobligasjonslån	2	2	2
				Basiskapital - kapitalgruppe 1	30	29	33
				Tellende ansvarlig kapital - kapitalgruppe 1	30	29	33
				Ansvarlige lån	8	6	6
				Risikoutjevningfond ¹	0	5	0
				Basiskapital - kapitalgruppe 2	8	12	6
				Supplerende kapital	12	11	12
				Supplerende kapital - kapitalgruppe 2	12	11	12
				Frdrag for maks. kapital i gruppe 2	-11	-16	-10
				Tellende ansvarlig kapital - kapitalgruppe 2	8	7	7
				Utsatt skattefordel	0	0	0
				Tellende ansvarlig kapital - kapitalgruppe 3	0	0	0
				Tellende ansvarlig kapital under Solvens II	38	36	40
				Solvenskapitalkrav (SCR)	18	15	16
				Solvensgrad	214%	245%	253%

¹ Fra og med 31.12.2019 er risikoutjevningfondet tatt ut av kapitalgruppe 2, men regnet inn som andre forpliktelser

NOTE 18 Presentasjon av eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør

31.03.2020 MILLIONER KRONER					Relaterte beløp som ikke er presentert netto			
	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/gjeld som er presentert netto	Balanseført verdi	Finansielle instrumenter	Sikkerhet i kontanter	Sikkerhet i verdipapirer	Netto beløp	Netto beløp justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond
EIENDELER								
Finansielle derivater	3 870	0	3 870	-2 580	-1 458	0	0	0
Repoer	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum	3 870	0	3 870	-2 580	-1 458	0	0	0
GJELD								
Finansielle derivater	26 215	0	26 215	-2 580	-5 432	-19 593	1 635	1 726
Repoer	415	0	415	0	0	0	415	415
Sum	26 630	0	26 630	-2 580	-5 432	-19 593	2 050	2 141

31.03.2019 MILLIONER KRONER					Relaterte beløp som ikke er presentert netto			
	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/gjeld som er presentert netto	Balanseført verdi	Finansielle instrumenter	Sikkerhet i kontanter	Sikkerhet i verdipapirer	Netto beløp	Netto beløp justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond
EIENDELER								
Finansielle derivater	1 648	0	1 648	-929	-808	0	0	0
Repoer	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum	1 648	0	1 648	-929	-808	0	0	0
GJELD								
Finansielle derivater	1 536	0	1 536	-929	-210	-1 318	0	0
Repoer	510	0	510	0	0	0	510	510
Sum	2 047	0	2 047	-929	-210	-1 318	510	510

NOTE 18 Presentasjon av eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør - fortsetter

31.12.2019 MILLIONER KRONER					Relaterte beløp som ikke er presentert netto			
	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/gjeld som er presentert netto	Balanseført verdi	Finansielle instrumenter	Sikkerhet i kontanter	Sikkerhet i verdipapirer	Netto beløp	Netto beløp justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond
EIENDELER								
Finansielle derivater	7 582	0	7 582	-846	-6 114	-353	281	237
Repoer	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum	7 582	0	7 582	-846	-6 114	-353	281	237
GJELD								
Finansielle derivater	856	0	856	-846	-23	0	10	10
Repoer	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum	856	0	856	-846	-23	0	10	10

Formålet med noten er å vise den potensielle effekten av nettingavtaler i konsernet; hvilke muligheter konsernet har for å motregne bilaterale avtaler mot andre motparter dersom disse skulle gå konkurs, og beløpet som gjenstår om alle slike nettingavtaler materialiseres. Notene viser derivatposisjoner og repo-avtaler i balansen. Repoer inngår i linjen "Gjeld til kredittinstitusjoner" i balansen.

De konsoliderte tallene inkluderer alle enheter KLP konsernet anses å ha kontroll over. I tillegg viser ytterste kolonne hvilket reelt nettobeløp som gjenstår om konsernet motregner avtalene; noe som kun inkluderer konsernselskaper av ordinær art.

NOTE 19 Pensjonsforpliktelser

MILLIONER KRONER	31.03.2020	31.03.2019	31.12.2019
Balanseført netto forpliktelse 01.01.	790	880	880
Resultatført pensjonskostnad	41	44	185
Resultatført finanskostnad	6	7	28
Aktuarielle gevinster og tap	348	60	-151
Innbetalt premie/tilskudd	-29	-28	-152
Balanseført netto forpliktelse 31.03./31.12.	1 155	963	790

FORUTSETNINGER	31.03.2020	31.03.2019	31.12.2019
Diskonteringsrente	1,70%	2,40%	2,30%
Lønnsvekst	2,25%	2,75%	2,25%
Folketrygdens grunnbeløp (G)	2,00%	2,50%	2,00%
Pensjonsregulering	1,24%	1,73%	1,24%
Arbeidsgiveravgiftssats	14,10%	14,10%	14,10%
Finansskatt	5,00%	5,00%	5,00%

Effekten av endringer i forutsetningene er en økning av forpliktelsen med 348 millioner kroner per 31.03.2020. Endringen er ført under "Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet".

Nøkkeltall - akkumulert

MILLIONER KRONER	1. kvartal 2020	4. kvartal 2019	3. kvartal 2019	2. kvartal 2019	1. kvartal 2019	4. kvartal 2018	3. kvartal 2018	2. kvartal 2018
KLP KONSERN								
Resultat før skatt	113	3 193	2 518	1 678	953	2 840	2 255	1 516
Forvaltningskapital	764 898	762 737	744 567	736 852	699 017	675 558	691 571	668 577
Egenkapital	36 836	37 340	36 781	34 893	34 457	33 857	32 307	30 386
Solvensgrad	214%	253%	248%	239%	245%	243%	249%	231%
Antall ansatte i konsernet	1 008	1 007	1 001	998	993	990	990	980
KOMMUNAL LANDSPENSJONSKASSE								
Resultat før skatt	-7	2 637	2 149	1 457	808	2 425	1 876	1 287
Premieinntekter for egen regning	9 589	40 234	32 157	21 834	6 705	38 727	31 259	21 989
- herav tilflyttet premiereserve	2 503	11	0	0	0	5	5	5
Erstatninger for egen regning	11 478	20 157	15 077	10 028	5 022	18 847	14 110	9 473
- herav fraflyttet premiereserve, tilleggsavs. og kursreguleringsfond	6 377	292	288	288	248	497	497	497
Eiendeler i kollektivporteføljen	570 649	574 953	551 696	541 802	529 900	515 905	509 046	502 991
Eiendeler i investeringsvalgporteføljen	2 082	2 662	2 592	2 589	2 491	2 423	2 478	2 487
Forsikringskundernes fond inkludert opptjent resultat	542 408	566 230	554 350	542 589	524 095	507 600	514 393	506 479
- herav fond med garantert avkastning	474 366	482 260	466 523	461 642	449 226	445 799	439 939	437 311
Ansvarlig kapital	38 960	40 530	38 238	36 410	36 510	36 106	36 854	34 417
Solvensgrad	234%	278%	274%	264%	270%	263%	274%	253%
Risikoresultat	200	1 031	940	536	207	958	578	393
Avkastningsresultat	-149	10 720	4 720	4 338	2 157	5 207	6 086	5 046
Administrasjonsresultat	39	186	173	80	48	137	115	22
Soliditetskapital	123 211	150 617	139 677	132 050	123 125	108 825	120 680	115 445
Bokført avkastning kollektivporteføljen	0,6%	4,5 %	2,7 %	2,0 %	1,0 %	3,5 %	3,1 %	2,3 %
Verdijustert avkastning kollektivporteføljen	-3,7%	8,5 %	6,6 %	4,8 %	3,1 %	1,5 %	2,9 %	1,3 %
Avkastning investeringsvalgporteføljen	-5,7%	9,9 %	7,4 %	5,4 %	3,7 %	0,6 %	3,1 %	1,3 %
Avkastning selskapsporteføljen	-0,1%	4,3 %	3,4 %	2,6 %	1,3 %	4,2 %	3,1 %	2,3 %

Nøkkeltall - akkumulert – forts

MILLIONER KRONER	1. kvartal 2020	4. kvartal 2019	3. kvartal 2019	2. kvartal 2019	1. kvartal 2019	4. kvartal 2018	3. kvartal 2018	2. kvartal 2018
KLP SKADEFORSIKRING AS								
Resultat før skatt	-126,1	165,6	140,5	138,4	109,5	17,5	105,6	36,5
Opptjente brutto premier	415,4	1 529,8	1 131,1	741,2	363,4	1 338,2	994,5	655,7
Premieinntekter for egen regning	397,9	1 475,7	1 090,9	714,4	350,0	1 268,4	942,3	620,9
Egenkapital	1 819,9	1 940,5	1 875,9	1 874,2	1 852,6	1 775,0	1 860,0	1 807,1
Skadeprosent	86,8 %	90,5 %	90,8 %	85,7 %	80,7 %	83,5 %	80,5 %	81,7 %
Totalkostnadsprosent	105,7 %	109,0 %	108,6 %	104,8 %	99,4 %	104,5 %	100,1 %	103,2 %
Avkastning på midler til forvaltning	-2,3 %	6,7 %	5,3 %	3,9 %	2,5 %	1,8 %	2,4 %	1,3 %
Ansvarlig kapital	1 815	1 958	1 882	1 854	1 823	1 759	1 840	1 795
Solvensgrad	213%	240%	246%	248%	246%	243%	251%	240%
Årlig premievolum person	709,3	683,9	651,1	630,5	609,6	587,9	564,1	547,8
Årlig premievolum arbeidsgiver	987,5	925,1	910,6	901,3	892,8	809,0	797,8	797,7
Netto nyttegning (akkumulert innenfor året)	24,8	145,3	93,4	72,4	44,7	119,8	43,8	27,3
KLP BEDRIFTSPENSJON AS								
Resultat før skatt	-13,7	-12,6	-8,6	-10,7	-0,7	-20,8	-24,1	-16,7
Premieinntekter for egen regning	313,5	1 134,8	869,8	624,7	361,4	1 041,3	731,8	474,4
- herav tilflyttet premiereserve	133,2	495,7	394,6	309,6	202,1	519,6	350,4	217,2
Forsikringskundernes fond inkludert opptjent resultat	6 342	6 649	6 264	5 985	5 684	5 080	5 100	4 764
- herav fond med garantert avkastning	1 595	1 538	1 550	1 551	1 535	1 492	1 498	1 498
Avkastningsresultat	2,1	13,4	8,4	5,7	3,3	28,1	25,3	19,9
Risikoresultat	6,3	7,7	0,8	-2,0	1,7	3,4	-7,9	-2,5
Administrasjonsresultat	-9,6	-38,1	-26,8	-19,2	-9,6	-38,9	-28,6	-21,8
Ansvarlig kapital	171	323	202	204	235	233	211	217
Solvensgrad	81%	204%	123%	124%	140%	147%	133%	128%
Soliditetskapital	758,2	763,9	692,5	676,3	672,4	646,3	642	665,8
Bokført kapitalavkastning kollektivportefølje	0,8 %	3,4 %	2,4 %	1,6 %	0,8 %	4,5 %	3,6 %	2,6 %
Verdijustert kapitalavkastning kollektivportefølje	0,2 %	4,1 %	2,9 %	2,0 %	1,1 %	3,0 %	2,4 %	1,4 %
Avkastning innskuddspensjon med investeringsvalg	-11,9 %	16,8 %	12,6 %	9,5 %	7,4 %	-3,8 %	4,5 %	1,1 %
Avkastning selskapsportefølje	0,1 %	3,0 %	2,5 %	1,8 %	1,0 %	1,1 %	1,0 %	0,5 %

Nøkkeltall - akkumulert – forts

MILLIONER KRONER	1. kvartal 2020	4. kvartal 2019	3. kvartal 2019	2. kvartal 2019	1. kvartal 2019	4. kvartal 2018	3. kvartal 2018	2. kvartal 2018
KLP BANKEN KONSERN								
Resultat før skatt	21,6	102,3	77,3	50,6	24,0	83,4	71,1	43,0
Netto renteinntekter	78,5	292,9	209,4	138,1	66,0	248,5	183,2	122,6
Øvrige driftsinntekter	19,4	78,1	58,4	38,5	18,9	75,4	56,0	37,4
Driftskostnader, avskrivninger og tapsavsetninger	-63,6	-238,5	-167,8	-114,4	-57,5	-226,9	-160,7	-114,4
Netto realisert/urealisert endring finansielle instrumenter til virkelig verdi	-12,7	-30,2	-22,7	-11,6	-3,4	-13,5	-7,4	-2,7
Innskudd	12 034	11 487	11 649	11 465	11 031	10 662	10 531	10 218
Utlån til kunder	19 143	18 387	17 746	17 351	17 038	16 716	16 243	15 764
Utlån med offentlig garanti	16 823	16 547	16 524	16 293	16 660	16 759	16 206	16 282
Misligholdte lån	97	86	69	60	62	56	32	21
Innlån ved utstedelse av verdipapirer	28 145	25 822	25 528	24 858	24 655	24 040	23 496	23 084
Forvaltningskapital	44 253	39 699	39 611	38 861	38 586	37 089	36 468	35 817
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	41 976	38 394	38 350	37 975	37 837	36 035	35 725	35 399
Egenkapital	2 327	2 221	2 195	2 174	2 154	2 138	2 130	2 108
Rentenetto	0,19%	0,76%	0,55%	0,36%	0,17%	0,69%	0,51%	0,35%
Resultat av ordinær drift før skatt	0,05%	0,27%	0,20%	0,13%	0,06%	0,23%	0,20%	0,12%
Egenkapitalavkastning før skatt	3,89%	4,78%	4,82%	4,73%	4,50%	3,83%	4,56%	4,14%
Kapitaldekning	18,8 %	19,1 %	19,0 %	19,6 %	19,0 %	20,1 %	19,9 %	20,2 %
Antall personkunder	43 712	42 785	69 147	66 879	64 729	62 502	60 697	59 204
Herav medlemmer i KLP	32 135	31 361	49 814	48 135	46 453	44 693	43 267	41 698
KLP KAPITALFORVALTNING AS								
Resultat før skatt	-0,3	44,3	45,2	19,2	-2,1	16,7	26,6	-0,9
Totale midler til forvaltning	524 877	563 567	544 395	530 531	520 816	494 542	498 246	483 636
Midler forvaltet for eksterne kunder	74 598	83 405	77 736	71 301	70 628	63 696	68 975	58 980

Kvartalsregnskap

BÆREKRAFTSREGNSKAP
1. KVARTAL 2020

Bærekraftsregnskap

INTEGRERE SAMFUNNSANSVAR I ALL VÅR VIRKSOMHET	31.03.2020	31.03.2019	31.03.2018	Bidrar mot FNs bærekraftsmål:
MEDARBEIDERSTATISTIKK				
Ansatte i KLP	1 008	993	966	n/a
Sykefravær totalt	4,4 %	4,7 %	5,3 %	3.
MILJØ				
Antall flyreiser	1 405	1 653	1 586	13. 12.
Klimagassutslipp fra forretningsreiser med fly (tonn CO2e)	170	180	220	13. 12.
Energiforbruk i KLPs egne kontorlokaler (kWh/m2)	124	163	158	9. 13.
Energiforbruk i KLPs eiendomsportefølje (kWh/m2)	179	198	193	9. 13.
PÅVIRKE SELSKAPER OG BRANSJER TIL MER BÆREKRAFTIG DRIFT				
Selskaper utelukket fra investeringene	534	192	180	Alle bærekraftsmål
Generalforsamlinger i norske selskap hvor KLP har stemt (antall/andel)	10 (100 %)	8 (89 %)	6 (86 %)	n/a
Generalforsamlinger i utenlandske selskaper hvor KLP har stemt (antall/andel)	965 (96 %)	841 (96 %)	444 (94 %)	n/a
Selskaper KLP har hatt direkte dialog med	102	31	23	Alle bærekraftsmål

Bærekraftsregnskap

ØKE INVESTERINGER SOM FREMMER EN BÆREKRAFTIG UTVIKLING OG STØTTER OPP OM VÅRE FINANSIELLE MÅL	Endring 1. kvartal		Bidrar mot FNs bærekraftsmål			
	2020	2019	31.03.2020	31.03.2019	31.03.2018	
KLIMAVENNLIGE INVESTERINGER						
Fornybar energi i Norge (mNOK)	-1 223	-343	22 035	22 671	22 395	7.
Fornybar energi internasjonalt (mNOK)	1 625	109	4 752	1 753	1 075	7.
Fornybar energi i utviklingsland (mNOK)	90	31	815	514	406	7. 9. 17.
Utlån til kraft, vann, avløp og renovasjon (mNOK)	179	43	3 020	2 631	3 177	7.
Internasjonale kraftselskaper (mNOK)	50	88	2 484	2 493	n/a	7.
Miljøbygg i eiendomsporteføljen (mNOK)	506	-80	14 703	11 905	9 966	9.
Grønne obligasjoner (mNOK)	527	35	1 417	827	771	n/a
Andre klimavennlige investeringer (mNOK)	120	13	415	137	n/a	n/a
Totalt (mNOK)	1 872	-102	49 640	42 931	37 790	n/a
Som andel av KLPs investeringer			8%	8%	7%	n/a
Fossil energi (markedsverdi mNOK)	-2 770	945	8 053	11 159	10 864	n/a
Fossil energi (som andel av KLPs investeringer)	-1%	0%	1%	2%	2%	n/a
Fornybar energi (markedsverdi mNOK)	500	-84	30 248	27 946	27 568	7.
Fornybar energi (som andel av KLPs investeringer)			5%	5%	5%	7.
Miljøbygg i eiendomsporteføljen (verdi mNOK)	506	-80	14 703	11 905	9 966	9.
Miljøbygg i eiendomsporteføljen (andel av porteføljens markedsverdi mNOK)			19%	18%	16%	9.
FINANS I UTVIKLINGSLAND						
Bank og finans i utviklingsland (mNOK)	126	35	839	605	554	1. 5. 8. 17.
SÅKORNINVESTERINGER						
Såcorninvesteringer i Norge	-1	1	7	5	n/a	8

UTVIKLE PRODUKTER OG TJENESTER SOM BIDRAR TIL POSITIV SAMFUNNSUTVIKLING	Endring 1. kvartal		Bidrar mot FNs bærekraftsmål			
	2020	2019	31.03.2020	31.03.2019	31.03.2018	
UTLÅNSVIRKSOMHET						
Utlån til vei og transport (mNOK)	511	98	9 323	8 641	8 099	9
Utlån til offentlig eiendom (mNOK)	24	-27	5 011	4 771	4 406	9
Utlån til offentlig sektor og virksomheter (mNOK)	629	515	57 063	51 940	45 369	n/a

Noter til bærekraftsregnskapet

INTEGRERE SAMFUNNSANSVAR I ALL VÅR VIRKSOMHET

I KLP skal samfunnsansvar være integrert i alle forretningsprosesser og virksomhetsområder på en relevant og hensiktsmessig måte.

MEDARBEIDERSTATISTIKK

Det er viktig at våre ansatte har et godt arbeidsmiljø. KLPs ansatte og deres samlede kompetanse er en nøkkelressurs for KLP.

KLP jobber kontinuerlig med å redusere de ansatte sitt sykefravær.

FNS BÆREKRAFTSMÅL:

Tallene viser hvordan KLP støtter opp om FNs bærekraftsmål 3, *Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder.*

MILJØ

KLP jobber for å redusere miljøpåvirkningen av egen drift.

FNS BÆREKRAFTSMÅL:

Indikatorene viser hvordan KLP bidrar mot flere av FNs bærekraftsmål:

- Mål 9, *Innovasjon og Infrastruktur*, spesielt delmål 9.4 om innen 2030 å oppgradere infrastruktur og omstille næringslivet til å bli mer bærekraftig, med en mer effektiv bruk av ressurser og miljøvennlige teknologiformer.
- Mål 13, *Stoppe klimaendringene.*

MÅLSETTING:

- Halvere klimagassutslipp fra egen drift innen 2030, med utgangspunkt i utslippene i 2010.
- Redusere energiforbruket i eiendomsporteføljen til 180 kWh per kvadratmeter.

DEFINISJON:

Flyreiser:

Antall flyreiser er basert på tall fra vårt reisebyrå. De rapporterer reiser i antall strekninger, som vil si en enkelt distanse. Metodikken ble endret høsten 2019, da vårt reisebyrå gikk fra å rapportere antall tur-retur reiser, som kan bestå av flere strekninger, til antall strekninger. Antall flyreiser for tidligere år har blitt oppdatert i henhold til ny metodikk, og vil derfor avvike fra tidligere rapporterte tall.

Klimagassutslipp fra våre flyreiser er utregnet basert på antall kilometer fløyet, og leveres av vårt reisebyrå. Høsten 2019 oppdaterte reisebyrået også utslippsfaktoren for klimagassutslipp. Utslippstallene for tidligere år har blitt oppdatert i henhold til ny metodikk, og vil derfor avvike fra tidligere rapporterte tall.

Energiforbruk KLPs egne kontorer:

Energiforbruket er en vesentlig kilde til KLPs klimagassutslipp. Energiforbruket i KLPs egne kontorlokaler er ikke

MÅLSETTING:

KLPs mål er å ha lavere sykefravær enn 4 prosent.

DEFINISJONER:

Antall ansatte inkluderer ansatte i permisjon og ansatte som jobber deltid.

Sykefravær er egenmeldt og legemeldt sykefravær. Korttids-sykefravær er definert til 1-3 dager, langtidsfravær 4 dager eller mer.

temperaturkorrigert, men viser faktisk forbruk. Med egne kontorlokaler menes de kontorlokalene KLP-konsernets ansatte jobber i. Energiforbruket er hentet fra vårt energioppfølgingsystem.

Energiforbruk KLP Eiendoms eiendomsportefølje:

Data som rapporteres er gjennomsnittlig 12 måneders klimakorrigert spesifikk energibruk for egendriftede bygg.

Med egendriftede bygg menes de eiendommene som KLP eier, har ansvar for drift og vedlikehold, og hvor KLP har muligheten til å iverksette og måle effekten av miljøtiltak. Dette er bygg i Oslo, Trondheim, København og Stockholm. Alle disse byggene har energioppfølgingsystem hvor energiforbruket registreres og overvåkes. I de aller fleste byggene er leietakers energiforbruk også medtatt, slik at vi har oversikt over totalt energiforbruk på byggene.

Energiforbruk kWh per kvadratmeter pr år for KLPs egendriftede bygg er temperaturkorrigert for å kunne måle effekt av iverksatte energisparingstiltak. Selskapet har en stor portefølje med bygg, som også endrer seg over tid. De enkelte byggene kan også endre bruksmønster i kortere eller lengre tidsperioder, som for eksempel i forbindelse med leietakerutskiftninger.

Det kan være ulike grunner til at det av og til ikke er mulig å få innhentet korrekte tall, eksempelvis ved feil på målere eller for sent innrapporterte tall fra våre underleverandører. Dette tas høyde for ved at rapporteringen kun inkluderer KLPs egendriftede bygg og som har sammenliknbare driftsforhold 12 måneder tilbake i tid fra rapporteringstidspunktet. Det betyr imidlertid at byggene KLP rapporterer på varierer noe fra år til år, men vurderingen er at dette likevel vil plukke opp de riktige trendene i selskapets eiendomsmasse.

PÅVIRKE SELSKAPER OG BRANSJER TIL MER BÆREKRAFTIG DRIFT:

KLP er en engasjert investor og eier som søker å påvirke både enkeltelskaper, bransjer og markeder.

FNS BÆREKRAFTSMÅL:

Som en ansvarlig investor og eier har KLP dialog med selskaper om mange temaer relatert til FNs bærekraftsmål. KLPs utelukkelseskriterier er også i samsvar med bærekraftsmålene. Noen eksempler:

- Delmål 3.a; Styrke gjennomføringen av Verdens helseorganisasjons rammekonvensjon om forebygging av tobakkskader i alle land.
- Delmål 8.7; Treffe umiddelbare og effektive tiltak for å avskaffe tvangsarbeid, få slutt på moderne slaveri og menneskehandel og sikre at de verste formene for barnearbeid forbyes og avskaffes.
- Delmål 12.6; Stimulere selskaper til å innføre bærekraftige arbeidsmetoder og integrere informasjon om bærekraft i sine rapporteringsrutiner.
- Delmål 16.2; Stanse overgrep, utnyttning, menneskehandel og alle former for vold mot og tortur av barn, 16.4; Innen 2030 oppnå en betydelig reduksjon av ulovlige finans- og våpenstrømmer, og 16.5; Oppnå en betydelig reduksjon i alle former for korrupsjon og bestikkelser.

ØKE KLIMAVENNLIGE INVESTERINGER

KLPs investeringer fremmer mange ulike dimensjoner ved en bærekraftig utvikling, men gitt KLPs fokus på klimaendringer satser vi særlig på klimavennlige investeringer. KLP ønsker å styre kapitalen i en klimavennlig retning ved å sette konkrete mål for utvalgte investeringer.

FNS BÆREKRAFTSMÅL:

Indikatorene viser hvordan KLP bidrar mot flere av FNs bærekraftsmål:

- Mål 7, *Ren energi for alle*, derunder delmål 7.1; Innen 2030 sikre allmenn tilgang til pålitelige og moderne energikilder, og 7.2; Innen 2030 betydelig øke andelen fornybar energi i verdens samlede energiforbruk.
- Mål 9, *Innovasjon og infrastruktur*, spesielt delmål 9.a; Legge til rette for en bærekraftig og robust utvikling av infrastrukturen i utviklingsland ved å øke den finansielle, teknologiske og faglige bistanden, og 9.4; Innen 2030 oppgradere infrastruktur og omstille næringslivet til å bli mer bærekraftig, med en mer effektiv bruk av ressurser og miljøvennlige teknologiformer.
- Delmål 17.3; Mobilisere ytterligere finansielle ressurser til utviklingslandene fra flere kilder.

MÅLSETTING:

Øke KLPs klimavennlige investeringer med 6 milliarder kroner per år.

MÅLSETTING:

KLP har som mål å stemme på 75 prosent av generalforsamlingene internasjonalt, og 90 prosent av generalforsamlingene i Norge.

DEFINISJON:

Antall utelukkelsesviser viser til totalt antall selskaper KLP har ekskludert fra investeringene på grunn av brudd på *Retningslinje for KLP som ansvarlig investor* ved utgangen av kvartalet.

Antall selskaper KLP har hatt dialog med viser til selskaper som KLP har vært i kontakt med under året angående sosiale, miljø-, eller styringsmessige temaer. KLPs oppfølging varierer i omfang, tema og tidsperspektiv. Dette er en form for eierskapsutøvelse der KLP engasjerer i en dialog med selskaper for å avklare hvordan de håndterer samfunnsansvarsutfordringer samt kommuniserer KLPs forventninger som investor og eier.

DEFINISJON:

Det er markedsverdien av investeringene, i millioner kroner, som oppgis.

Fornybar energi:

Fornybar energi i Norge er aksje- og obligasjonsinvesteringer i norske kraft- og nettselskaper. Kraftselskapene er klassifisert som el-produsenter fra vannkraft, vindkraft eller biobrensel.

Fornybar energi internasjonalt er investeringer i nye prosjekter innen fornybar energi. Dette er både egenkapitalinvesteringer og prosjektfinansiering. Investeringene gjøres gjennom eksterne fondsforvaltere spesialisert på energi eller andre samarbeidspartnere.

Fornybar energi i utviklingsland er investeringer i nye prosjekter innen fornybar energi. Investeringene gjøres per i dag dels som direkteinvesteringer i samarbeid med Norfund, dels som fondsinvesteringer gjennom fondsforvalteren Climate Investor One. Investeringene er en del av KLPs portefølje for utviklingsinvesteringer, som er ett av virkemidlene i *Retningslinje for KLP som ansvarlig investor*. Formålet er

å oppnå både finansiell avkastning og samfunnsmessig gevinst. Investeringene baseres på kommersielle risiko- og avkastningsvurderinger, men vektlegger også effekten på samfunns- og miljømessige parametere.

Utlån til kraft, vann, avløp og renovasjon:

Dette er utlån til offentlig virksomhet, selskaper og prosjekter i Norge innen kraftsektoren, samt innen vann, avløp og renovasjon.

Internasjonale kraftselskaper:

Investeringer i kraftselskaper utgjør børsnoterte kraftselskaper internasjonalt som i all hovedsak genererer elektrisitet fra fornybare kilder.

Miljøbygg:

Det er markedsverdien av miljøbygg i KLPs eiendomsportefølje som oppgis. Miljøbygg er definert som bygg med særskilte miljøkvaliteter. Dette innebærer eksempelvis at bygget er BREEAM-sertifisert med minimum karakteren *very good*, at bygget har energiklasse B eller bedre, at bygget produserer egen energi gjennom solcellepaneler, eller at bygget har vunnet en norsk eiendomspris hvor miljø er et viktig måleparameter. Det er gjort en totalvurdering, og byggene som er klassifisert som miljøbygg oppfyller ett eller flere av disse kriteriene.

FINANS I UTVIKLINGSLAND:

Underutviklede finansinstitusjoner og manglende tilgang på finansielle tjenester så som sparing, lån og forsikring for befolkningen er til hinder for fattigdomsreduksjon i utviklingsland. KLP ønsker gjennom sine investeringer i finans i utviklingsland å bidra til økonomisk vekst og bedre levekår.

FNS BÆREKRAFTSMÅL:

Indikatorene viser hvordan KLP bidrar mot flere av FNs bærekraftsmål:

- Delmål 1.4; Innen 2030 sikre at alle kvinner og menn, særlig fattige og sårbare personer, har lik rett til økonomiske ressurser, egnet teknologi og finansielle tjenester, herunder mikrofinansiering.
- Delmål 5.a; Iverksette reformer for å gi kvinner lik rett til økonomiske ressurser samt tilgang til eierskap til og kontroll over jord og annen form for eiendom, finansielle tjenester, arv og naturressurser.

Grønne obligasjoner:

Markedsverdien omfatter obligasjoner som er klassifisert som grønne, og som ikke allerede er medregnet i KLPs investeringer i fornybar energi i Norge ovenfor.

Andre klimavennlige investeringer:

Klimavennlige investeringer som ikke faller inn under en av hovedkategoriene over plasseres her. Eksempelvis har KLP gitt utlån til el-ferger og investert i et fond som investerer i skogeiendommer.

Andel av KLPs investeringer:

Andelen er beregnet som investeringenes andel av KLPs totale investeringer.

Investeringer i børsnoterte selskaper som KLP investerer i gjennom vår indeksforvaltning eller globale obligasjonsporteføljer er holdt utenfor denne definisjonen av klimavennlige investeringer, med unntak av grønne obligasjoner og et par internasjonale kraftselskaper.

Fossil energi:

Tallet er markedsverdien av KLPs investeringer i selskaper klassifisert som olje- og gasselskaper, herunder eksempelvis letevirksomhet, produksjon og raffinaderi. Transport- og oljeserviceselskaper er ikke inkludert.

- Delmål 8.10: Styrke nasjonale finansinstitusjoners evne til å stimulere til og utvide tilgangen til bank- og forsikringstjenester samt finansielle tjenester for alle.
- Delmål 17.3; Mobilisere ytterligere finansielle ressurser til utviklingslandene fra flere kilder.

MÅLSETTING:

Ikke definert.

DEFINISJON:

Investeringer i bank og finans i utviklingsland er KLPs investeringer i Norsk mikrofinansinitiativ (NMI) og NorFinance. NorFinance er et investeringsselskap KLP eier sammen med blant andre Norfund. Investeringene gjøres som en del av KLPs portefølje for utviklingsinvesteringer, som er ett av virkemidlene i *Retningslinje for KLP som ansvarlig investor*. Formålet er å oppnå både finansiell avkastning og samfunnsmessig gevinst.

SÅKORNINVESTERINGER:

KLP ønsker å bidra til at gode ideer kan følges lokalt og skape arbeidsplasser i Norge. Ved å investere i nyskaping håper vi at KLP kan bidra til at nye virksomheter og nye arbeidsplasser skapes.

FNS BÆREKRAFTSMÅL:

Indikatorene støtter blant annet opp om FNs bærekraftsmål 8, *Anstendig arbeid og økonomisk vekst*, spesielt delmål 8.3; Støtte produktiv virksomhet, opprettelse av anstendige arbeidsplasser, entreprenørskap, kreativitet og innovasjon, og stimulere til formalisering av og vekst i antallet svært små, små og mellomstore bedrifter, blant annet ved å sørge for tilgang til finansielle tjenester.

UTVIKLE PRODUKTER OG TJENESTER SOM BIDRAR TIL POSITIV SAMFUNNSUTVIKLING:

KLP ønsker å utvikle produkter og tjenester med tilknytning til vår kjernevirksomhet, som svarer på noen av de bærekraftsutfordringer våre kunder og eiere har, og som kommer samfunnet som helhet til gode.

UTLÅNSVIRKSOMHET:

KLPs utlånsvirksomhet retter seg i stor grad mot norske kommuner og fylkeskommuner, og annen offentlig virksomhet. Lånene benyttes til formål som bidrar til lokal utvikling og som kommer samfunnet som helhet til gode.

FNS BÆREKRAFTSMÅL:

Indikatorene støtter blant annet opp om FNs bærekraftsmål 9, *Innovasjon og infrastruktur*, spesielt delmål 9.1; Utvikle pålitelig, bærekraftig og solid infrastruktur av høy kvalitet, herunder regional og grensekryssende infrastruktur.

MÅLSETTING:

Ikke definert

DEFINISJON:

KLP etablerte i 2018 en portefølje med investeringer i såkornfond knyttet til forskningsmiljøer i Norge. KLP hadde ved utgangen av 2019 inngått avtale med fire såkornfond. Vi rapporterer her på markedsverdien av gjennomførte investeringer.

MÅLSETTING:

Øke utlån til denne typen formål.

DEFINISJON:

Utlån til offentlig eiendom er utlån til eksempelvis skolebygg, rådhus og andre kommunale bygg. Utlån til offentlig sektor og virksomheter er finansiering av ulike typer investeringer i kommuner og fylkeskommuner som for eksempel barnehager, sykehjem, skoler o.l.

Kvartalsregnskap

KOMMUNAL LANDSPENSJONSKASSE
1. KVARTAL 2020

Resultatregnskap

KOMMUNAL LANDSPENSJONSKASSE

NOTE	MILLIONER KRONER	1. kvartal 2020	1. kvartal 2019	01.01.2019 -31.12.2019
3	Premieinntekter for egen regning	9 589	6 705	40 234
	Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	3 870	72	2 876
	Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler	2 682	2 159	10 444
	Verdiendringer på investeringer	-36 959	14 672	28 591
	Realisert gevinst og tap på investeringer	9 202	-1 277	2 140
	Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	-21 205	15 626	44 051
	Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	-130	89	238
	Andre forsikringsrelaterte inntekter	295	280	1 118
4	Erstatninger	-11 478	-5 022	-20 157
	Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfaste forpliktelser	23 221	-14 556	-58 692
	Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - særskilt investeringsvalgportefølje	514	-4	-232
	Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfaste forpliktelser	0	0	-2 841
	Ufordelt overskuddsmidler til forsikringskontraktene	-100	-2 169	0
5	Forsikringsrelaterte driftskostnader	-293	-267	-1 129
	Andre forsikringsrelaterte kostnader	-296	-276	-1 119
	Resultat av teknisk regnskap	117	406	1 470
	Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen	44	488	1 525
	Andre inntekter	4	3	16
	Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen	-134	-88	-374
	Resultat av ikke-teknisk regnskap	-86	402	1 167

Resultatregnskap

KOMMUNAL LANDSPENSJONSKASSE

NOTE	MILLIONER KRONER	1. kvartal 2020	1. kvartal 2019	01.01.2019 -31.12.2019
	Resultat før skattekostnad	31	808	2 637
	Skattekostnader	-9	-146	-499
	Resultat før andre inntekter og kostnader	21	662	2 138
12	Estimatendringer knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger	-222	-40	89
	Andel av andre resultatkomponenter ved anvendelse av egenkapitalmetoden	-125	-21	62
	Justering av forsikringsforpliktelsene	0	5	-16
	Skatt på andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet	56	10	-22
	Sum andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet	-292	-45	113
	TOTALRESULTAT	-271	617	2 251

Balanse

KOMMUNAL LANDSPENSJONSKASSE

NOTE	MILLIONER KRONER	31.03.2020	31.03.2019	31.12.2019
EIENDELER				
EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN				
	Immaterielle eiendeler	414	195	358
7	Investeringseiendommer	965	956	955
	Aksjer og andeler i eiendomsdatterforetak	3 012	2 777	3 005
	Aksjer og andeler i øvrige datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	5 025	4 781	5 084
6	Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	19 677	18 145	18 497
6,7	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	14 826	12 429	14 198
	Fordringer	994	1 007	660
11	Bruksretteeiendeler	179	280	204
	Andre eiendeler	977	896	942
	Sum eiendeler i selskapsporteføljen	46 070	41 466	43 902
EIENDELER I KUNDEPORTEFØLJENE				
	Aksjer og andeler i eiendomsdatterforetak	57 622	46 557	53 910
	Aksjer og andeler i øvrige datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	3 494	1 541	3 079
	Fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	13 862	14 597	14 051
6	Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	246 488	215 757	237 100
6,7	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	249 183	251 448	266 813
	Sum investeringer i kollektivporteføljen	570 649	529 900	574 953
	Aksjer og andeler i eiendomsdatterforetak	283	230	266
	Fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	69	72	69
6	Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	715	885	898
6,7	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	1 014	1 304	1 428
	Sum investeringer i investeringsvalgporteføljen	2 082	2 491	2 662
	Sum eiendeler i kundeporteføljene	572 731	532 392	577 615
	SUM EIENDELER	618 801	573 857	621 518

Balanse

KOMMUNAL LANDSPENSJONSKASSE

NOTE	MILLIONER KRONER	31.03.2020	31.03.2019	31.12.2019
EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE				
	Innskutt egenkapital	16 307	14 545	16 540
	Opptjent egenkapital	20 507	19 898	20 778
	Sum egenkapital	36 815	34 443	37 318
6	Ansvarlig lånekapital mv.	9 412	7 635	7 750
	Premiereserve mv.	460 090	434 773	459 343
	Tilleggsavsetninger	36 091	28 206	36 070
	Kursreguleringsfond	31 731	44 314	55 761
	Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.	12 245	12 216	12 359
	Udisponert resultat til kunder	99	2 088	0
	Sum forsikringsforpliktelse - kontraktsfastsatte forpliktelse	540 256	521 598	563 532
	Pensjonskapital mv.	1 547	1 943	2 064
	Tilleggsavsetninger	119	100	140
	Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.	484	379	495
	Udisponert resultat til kunder	1	75	0
	Sum forsikringsforpliktelse - særskilt investeringsporteføje	2 152	2 497	2 698
12	Pensjonsforpliktelse o.l.	741	619	508
	Forpliktelse ved periodeskatt	945	423	948
	Forpliktelse ved utsatt skatt	499	618	546
11	Leieforpliktelse	185	282	210
9	Forpliktelse	27 611	5 534	7 789
	Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	186	208	219
	SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE	618 801	573 857	621 518
POSTER UTENOM BALANSEN				
	Betingede forpliktelse	22 078	18 872	21 227

Egenkapitaloppstilling

KOMMUNAL LANDSPENSJONSKASSE

2020 MILLIONER KRONER	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital		Sum egenkapital
		Risiko- utjevningssfond	Annen opptjent egenkapital	
Egenkapital 01.01.2020	16 540	5 540	15 238	37 318
Resultat før andre inntekter og kostnader		130	-108	21
Estimatendringer knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger			-222	-222
Andel av andre resultatkomponenter ved anvendelse av egenkapitalmetoden			-125	-125
Justering av forsikringsforpliktelsene			0	0
Skatt på andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet			56	56
Sum andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet			-292	-292
Totalresultat (udisponert)		130	-400	-271
Innbetalt egenkapitaltilskudd	-232			-232
Sum transaksjoner med eierne	-232			-232
Egenkapital 31.03.2020	16 307	5 670	14 838	36 815

2019 MILLIONER KRONER	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital		Sum egenkapital
		Risiko- utjevningssfond	Annen opptjent egenkapital	
Egenkapital 01.01.2019	14 554	4 793	14 488	33 835
Resultat før andre inntekter og kostnader		151	510	662
Estimatendringer knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger			-40	-40
Andel av andre resultatkomponenter ved anvendelse av egenkapitalmetoden			-21	-21
Justering av forsikringsforpliktelsene			5	5
Skatt på andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet			10	10
Sum andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet			-45	-45
Totalresultat (udisponert)		151	465	617
Innbetalt egenkapitaltilskudd	-9			-9
Sum transaksjoner med eierne	-9			-9
Egenkapital 31.03.2019	14 545	4 945	14 953	34 443

Egenkapitaloppstilling

KOMMUNAL LANDSPENSJONSKASSE

2019 MILLIONER KRONER	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital		Sum egenkapital
		Risiko- utjevningssfond	Annen opptjent egenkapital	
Egenkapital 01.01.2019	14 554	4 793	14 488	33 835
Resultat før andre inntekter og kostnader	754	746	638	2 138
Estimatendringer knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger			89	89
Andel av andre resultatkomponenter ved anvendelse av egenkapitalmetoden			62	62
Justering av forsikringsforpliktelsene			-16	-16
Skatt på andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet			-22	-22
Sum andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet			113	113
Totalresultat	754	746	750	2 251
Innbetalt egenkapitaltilskudd	1 232			1 232
Sum transaksjoner med eierne	1 232			1 232
Egenkapital 31.12.2019	16 540	5 540	15 238	37 318

Kontantstrømoppstilling

KOMMUNAL LANDSPENSJONSKASSE

MILLIONER KRONER	01.01.2020 -31.03.2020	01.01.2019 -31.12.2019	01.01.2019 -30.09.2019	01.01.2019 -30.06.2019	01.01.2019 -31.03.2019
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	367	-899	-1 056	412	-24
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter ¹	-72	-280	-198	-138	-39
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter ²	-259	1 125	1 151	-55	-35
Netto endring i kontanter og bankinnskudd	37	-54	-103	220	-98
Beholdning av kontanter og bankinnskudd ved periodens begynnelse	900	954	954	954	954
Beholdning av kontanter og bankinnskudd ved periodens slutt	937	900	851	1 173	856

¹ Utbetaling ved kjøp av driftsmidler.

² Netto innbetaling av egenkapitaltilskudd, opptak og nedbetaling av gjeld.

Noter til regnskapet

KOMMUNAL LANDSPENSJONSKASSE

NOTE 1 Regnskapsprinsipper og -estimer

REGNSKAPSPRINSIPPER

Regnskapet i denne delårsrapporten viser delårsregnskapet for Kommunal Landspensjonskasse (KLP), for perioden 01.01.2020 – 31.03.2020. Regnskapet er ikke revidert.

Delårsregnskapet er avlagt etter Forskrift av 18. desember 2015 nr. 1824: Forskrift om årsregnskap for livsforsikringsforetak (årsregnskapsforskriften) og IAS 34 Delårsrapportering. Delårsregnskapet er utarbeidet etter samme prinsipper som årsregnskapet for 2019 med mindre annet er oppgitt.

Delårsregnskapet inneholder ikke all informasjon som kreves av et fullstendig årsregnskap, og denne delårsrapporten bør leses i sammenheng med årsregnskapet for 2019. Foretakets årsrapport er tilgjengelig på klp.no.

REGNSKAPSESTIMATER

Ved utarbeidelse av delårsregnskapet har ledelsen utøvet skjønn og benyttet estimer og forutsetninger som påvirker regnskapstallene. Faktiske tall kan derfor avvike fra benyttede estimer.

Størstedelen av KLPs finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, er i stor grad eiendeler som omsettes i et aktivt marked, og markedsverdiene av disse investeringene er observerbare. Når det gjelder KLPs prising av unoterte verdier, vil det være usikkerhet til verdsettelsen av disse. Dette gjelder spesielt de verdipapirer som prises på bakgrunn av ikke-observerbare forutsetninger. Utbruddet av Covid-19 viruset preget utviklingen av norske- og internasjonale finansmarkeder i første kvartal, og medfører stor usikkerhet

omkring estimer og verdsettelse av foretakets finansielle instrumenter.

De underliggende verdiene i eiendomsdatterfortak er knyttet til investeringer i eiendom. Eiendom verdsettes ved hjelp av en intern verdsettelsesmodell, hvor man tar utgangspunkt i neddiskontering av beregnet 20 års kontantstrøm og med en diskonteringsrate som tilsvarer markedets avkastningskrav for tilsvarende eiendommer. I tillegg innhentes eksterne verddivurderinger for et utvalg av eiendommene for å kvalitetssikre de interne verddivurderingene. Det hefter stor usikkerhet om hvordan effektene av Covid-19 påvirker eiendomsverdiene. Forventet leie trekker i en retning, samtidig som rentebildet trekker i en annen retning. Verdsettelsen av eiendom er i kvartalet dermed gjort med uendrede hovedpremisser, men det følger større usikkerhet enn normalt til verdsettelsen.

Utbruddet og spredningen av Covid-19 med påfølgende samfunnsmessige konsekvenser har medført betydelige endringer i rentemarkedene. Dette har i særlig grad påvirket diskonteringsrenten som anvendes i beregning av nåverdien av foretakets pensjonsforpliktelser. Norsk Regnskapsstiftelse publiserte i april en oppdatert versjon av veiledende forutsetninger for diskonteringsrenten. I denne veiledningen angis en diskonteringsrente på 1,7%, en endring fra 31.12.19, hvor renten da var satt 2,3%.

Effekten av endringen i pensjonsforutsetningene øker pensjonsforpliktelsen for egne ansatte med 222 millioner kroner.

NOTE 2 Verdiendring eiendomsinvesteringer

Porteføljen av investeringseiendommer inklusive investeringseiendommer eid via datterselskaper er verdivurdert per 31.03.2020

MILLIONER KRONER	1. kvartal 2020	1. kvartal 2019	01.01.2019 -31.12.2019
Verdiregulering inkludert valutaendringer	3 082	-595	952
Valutasikring	-3 094	716	730
Netto verdiregulering inkludert valutasikring	-12	120	1 682

NOTE 3 Premieinntekter for egen regning

MILLIONER KRONER	1. kvartal 2020	1. kvartal 2019	01.01.2019 -31.12.2019
Forfalte premier, brutto	7 086	6 705	40 224
Avgitte gjenforsikringspremier	0	0	-1
Overføring av premiereserve fra andre	2 503	0	11
Sum premieinntekter for egen regning	9 589	6 705	40 234

NOTE 4 Erstatninger

MILLIONER KRONER	1. kvartal 2020	1. kvartal 2019	01.01.2019 -31.12.2019
Utbetalte erstatninger	5 101	4 774	19 866
Overføring av premiereserve til andre	6 377	248	292
Sum erstatninger	11 478	5 022	20 157

NOTE 5 Forsikringsrelaterte driftskostnader

MILLIONER KRONER	1. kvartal 2020	1. kvartal 2019	01.01.2019 -31.12.2019
Personalkostnader	176	175	678
Avskrivninger og nedskrivninger	43	41	193
Andre driftskostnader	74	52	258
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader	293	267	1 129

NOTE 6 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser

For informasjon vedrørende prising av finansielle eiendeler og forpliktelser henvises det til note 9 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser i konsernregnskapet.

31.03.2020 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
FINANSIELLE EIENDELER SOM MÅLES TIL AMORTISERT KOST								
INVESTERINGER SOM HOLDES TIL FORFALL								
Norske hold til forfall obligasjoner	555	635	4 446	4 954	11	12	5 012	5 601
Opptjente ikke forfalte renter	6	6	62	62	0	0	68	68
Utenlandske hold til forfall obligasjoner	7 251	7 523	20 463	21 788	38	44	27 752	29 355
Opptjente ikke forfalte renter	55	55	310	310	1	1	366	366
Sum investeringer som holdes til forfall	7 867	8 219	25 281	27 114	50	56	33 198	35 390
OBLIGASJONER								
Norske obligasjonslån	4 223	4 349	43 727	46 096	177	187	48 126	50 631
Opptjente ikke forfalte renter	72	72	738	738	4	4	814	814
Utenlandske obligasjonslån	7 378	7 599	100 025	103 439	476	492	107 880	111 530
Opptjente ikke forfalte renter	137	137	1 595	1 595	8	8	1 741	1 741
Sum obligasjoner klassifisert som utlån og fordring	11 810	12 157	146 086	151 868	665	691	158 561	164 716
ØVRIG UTLÅN OG FORDRINGER								
Pantelån	0	0	3 424	3 458	0	0	3 424	3 458
Lån med offentlig garanti	0	0	58 147	59 238	0	0	58 147	59 238
Utlån utland med sikkerhet i pant og offentlig garanti	0	0	13 135	13 188	0	0	13 135	13 188
Opptjente ikke forfalte renter	0	0	416	416	0	0	416	416
Sum øvrige utlån og fordringer	0	0	75 122	76 299	0	0	75 122	76 299
Sum finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	19 677	20 376	246 488	255 281	715	747	266 880	276 404
FINANSIELLE EIENDELER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI								
EGENKAPITALINSTRUMENTER								
Norske aksjer	5	5	5 227	5 227	0	0	5 232	5 232
Utenlandske aksjer	0	0	21 948	21 948	0	0	21 948	21 948
Sum aksjer	5	5	27 174	27 174	0	0	27 179	27 179
Eiendomsfond	0	0	2 511	2 511	0	0	2 511	2 511
Norske aksjefond	0	0	61 213	61 213	441	441	61 654	61 654
Utenlandske aksjefond	0	0	15 638	15 638	0	0	15 638	15 638
Sum aksjefondsandeler	0	0	79 362	79 362	441	441	79 804	79 804
Norske alternative investeringer	0	0	2 813	2 813	13	13	2 826	2 826
Utenlandske alternative investeringer	0	0	2 892	2 892	0	0	2 892	2 892
Sum alternative investeringer	0	0	5 704	5 704	13	13	5 717	5 717
Sum aksjer og andeler	5	5	112 241	112 241	455	455	112 701	112 701

NOTE 6 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser – forts.

31.03.2020 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
GJELDSINSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI								
Norske obligasjoner	7 755	7 755	32 376	32 376	0	0	40 132	40 132
Utenlandske obligasjoner	258	258	21 629	21 629	0	0	21 887	21 887
Opptjente ikke forfalte renter	39	39	358	358	0	0	398	398
Norske obligasjonsfond	2 796	2 796	34 689	34 689	387	387	37 871	37 871
Utenlandske obligasjonsfond	0	0	15 295	15 295	0	0	15 295	15 295
Opptjente ikke forfalte renter	22	22	20	20	2	2	44	44
Norske sertifikater	661	661	4 841	4 841	0	0	5 501	5 501
Opptjente ikke forfalte renter	5	5	9	9	0	0	15	15
Sum rentebærende verdipapirer	11 536	11 536	109 218	109 218	389	389	121 143	121 143
Norske utlån og fordringer	1 511	1 511	14 189	14 189	93	93	15 793	15 793
Utenlandske utlån og fordringer	303	303	6 069	6 069	53	53	6 424	6 424
Sum utlån og fordringer	1 814	1 814	20 258	20 258	145	145	22 217	22 217
DERIVATER								
Renteswapper	1 311	1 311	808	808	0	0	2 119	2 119
Valutaterminer	0	0	938	938	16	16	955	955
Sum finansielle derivater klassifisert som eiendeler	1 311	1 311	1 747	1 747	16	16	3 074	3 074
Andre finansielle eiendeler	160	160	5 719	5 719	8	8	5 888	5 888
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	14 826	14 826	249 183	249 183	1 014	1 014	265 023	265 023
FORPLIKTELSE								
DERIVATER								
Renteswapper	0	0	2 500	2 500	0	0	2 500	2 500
Valutaterminer	1	1	13 650	13 650	65	65	13 715	13 715
Sum finansielle derivater klassifisert som gjeld	1	1	16 150	16 150	65	65	16 215	16 215
ANSVARLIG LÅNEKAPITAL								
Ansvarlig lånekapital	7 110	7 116	0	0	0	0	7 110	7 116
Fondsobligasjonslån	2 302	1 529	0	0	0	0	2 302	1 529
Sum ansvarlig lånekapital mv.	9 412	8 645	0	0	0	0	9 412	8 645
FORPLIKTELSE TIL KREDITTINSTITUSJONER								
Norske call money ¹	0	0	48	48	3	3	51	51
Utenlandske call money ¹	1 303	1 303	23	23	8	8	1 333	1 333
Sum forpliktelse til kreditinstitusjoner	1 303	1 303	71	71	11	11	1 384	1 384

¹ Call money er sikkerhetsstillelse for blant annet betalt/mottatt margin i forbindelse med derivater.

NOTE 6 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser – forts.

31.03.2019 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
FINANSIELLE EIENDELER SOM MÅLES TIL AMORTISERT KOST								
INVESTERINGER SOM HOLDES TIL FORFALL								
Norske hold til forfall obligasjoner	683	762	5 386	5 855	23	24	6 092	6 641
Opptjente ikke forfalte renter	8	8	80	80	0	0	88	88
Utenlandske hold til forfall obligasjoner	6 199	6 450	17 032	17 896	57	63	23 288	24 408
Opptjente ikke forfalte renter	50	50	292	292	2	2	343	343
Sum investeringer som holdes til forfall	6 940	7 270	22 790	24 122	82	89	29 811	31 481
OBLIGASJONER								
Norske obligasjonslån	3 601	3 693	38 819	40 876	191	204	42 611	44 773
Opptjente ikke forfalte renter	72	72	745	745	5	5	822	822
Utenlandske obligasjonslån	7 393	7 608	87 500	91 515	597	622	95 490	99 745
Opptjente ikke forfalte renter	140	140	1 504	1 504	11	11	1 654	1 654
Sum obligasjoner klassifisert som utlån og fordring	11 205	11 512	128 568	134 640	803	841	140 576	146 993
ØVRIG UTLÅN OG FORDRINGER								
Pantelån	0	0	2 910	2 916	0	0	2 910	2 916
Lån med offentlig garanti	0	0	51 813	52 215	0	0	51 813	52 215
Utlån utland med sikkerhet i pant og offentlig garanti	0	0	9 358	9 386	0	0	9 358	9 386
Opptjente ikke forfalte renter	0	0	320	320	0	0	320	320
Sum øvrige utlån og fordringer	0	0	64 400	64 836	0	0	64 400	64 836
Sum finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	18 145	18 782	215 757	223 598	885	930	234 787	243 309
FINANSIELLE EIENDELER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI								
EGENKAPITALINSTRUMENTER								
Norske aksjer	683	683	7 218	7 218	0	0	7 901	7 901
Utenlandske aksjer	0	0	25 616	25 616	0	0	25 616	25 616
Sum aksjer	683	683	32 834	32 834	0	0	33 517	33 517
Eiendomsfond	0	0	2 350	2 350	0	0	2 350	2 350
Norske aksjefond	0	0	73 113	73 113	654	654	73 767	73 767
Utenlandske aksjefond	0	0	11 747	11 747	0	0	11 747	11 747
Sum aksjefondsandeler	0	0	87 211	87 211	654	654	87 865	87 865
Norske alternative investeringer	0	0	2 606	2 606	16	16	2 621	2 621
Utenlandske alternative investeringer	0	0	952	952	0	0	952	952
Sum alternative investeringer	0	0	3 558	3 558	16	16	3 574	3 574
Sum aksjer og andeler	683	683	123 603	123 603	670	670	124 956	124 956

NOTE 6 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser – forts.

31.03.2019 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
GJELDSINSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI								
Norske obligasjoner	6 485	6 485	32 155	32 155	0	0	38 639	38 639
Utenlandske obligasjoner	171	171	19 002	19 002	0	0	19 173	19 173
Opptjente ikke forfalte renter	30	30	333	333	0	0	363	363
Norske obligasjonsfond	2 267	2 267	50 779	50 779	580	580	53 627	53 627
Utenlandske obligasjonsfond	0	0	13 871	13 871	0	0	13 871	13 871
Opptjente ikke forfalte renter	5	5	53	53	2	2	60	60
Norske sertifikater	619	619	5 339	5 339	0	0	5 958	5 958
Opptjente ikke forfalte renter	2	2	3	3	0	0	5	5
Sum rentebærende verdipapirer	9 579	9 579	121 535	121 535	582	582	131 696	131 696
Norske utlån og fordringer	1 238	1 238	2 731	2 731	13	13	3 983	3 983
Utenlandske utlån og fordringer	195	195	2 272	2 272	38	38	2 505	2 505
Sum utlån og fordringer	1 434	1 434	5 003	5 003	51	51	6 487	6 487
DERIVATER								
Renteswapper	690	690	80	80	0	0	770	770
Valutaterminer	1	1	541	541	2	2	544	544
Sum finansielle derivater klassifisert som eiendeler	691	691	621	621	2	2	1 313	1 313
Andre finansielle eiendeler	42	42	686	686	0	0	728	728
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	12 429	12 429	251 448	251 448	1 304	1 304	265 181	265 181
FORPLIKTELSE								
DERIVATER								
Renteswapper	0	0	255	255	0	0	255	255
Valutaterminer	0	0	626	626	3	3	629	629
Sum finansielle derivater klassifisert som gjeld	0	0	881	881	3	3	883	883
ANSVARLIG LÅNEKAPITAL								
Ansvarlig lånekapital	5 950	6 433	0	0	0	0	5 950	6 433
Fondsobligasjonslån	1 685	1 332	0	0	0	0	1 685	1 332
Sum ansvarlig lånekapital mv.	7 635	7 765	0	0	0	0	7 635	7 765
FORPLIKTELSE TIL KREDITTINSTITUSJONER								
Norske call money ¹	0	0	4	4	2	2	6	6
Utenlandske call money ¹	696	696	37	37	7	7	739	739
Sum forpliktelser til kreditinstitusjoner	696	696	40	40	9	9	745	745

¹ Call money er sikkerhetsstillelse for blant annet betalt/mottatt margin i forbindelse med derivater.

NOTE 6 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser – forts.

31.12.2019 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
FINANSIELLE EIENDELER SOM MÅLES TIL AMORTISERT KOST								
INVESTERINGER SOM HOLDES TIL FORFALL								
Norske hold til forfall obligasjoner	535	612	4 442	4 845	15	15	4 993	5 472
Opptjente ikke forfalte renter	19	19	101	101	0	0	120	120
Utenlandske hold til forfall obligasjoner	6 286	6 569	17 859	19 018	48	53	24 192	25 640
Opptjente ikke forfalte renter	41	41	235	235	1	1	276	276
Sum investeringer som holdes til forfall	6 880	7 240	22 637	24 199	64	70	29 581	31 508
OBLIGASJONER								
Norske obligasjonslån	4 151	4 217	43 343	44 884	219	229	47 714	49 330
Opptjente ikke forfalte renter	59	59	745	745	4	4	808	808
Utenlandske obligasjonslån	7 308	7 504	97 383	101 128	601	623	105 292	109 256
Opptjente ikke forfalte renter	98	98	1 601	1 601	11	11	1 709	1 709
Sum obligasjoner klassifisert som utlån og fordring	11 617	11 878	143 072	148 357	834	867	155 523	161 102
ØVRIG UTLÅN OG FORDRINGER								
Pantelån	0	0	3 391	3 393	0	0	3 391	3 393
Lån med offentlig garanti	0	0	56 964	57 170	0	0	56 964	57 170
Utlån utland med sikkerhet i pant og offentlig garanti	0	0	10 699	10 727	0	0	10 699	10 727
Opptjente ikke forfalte renter	0	0	337	337	0	0	337	337
Sum øvrige utlån og fordringer	0	0	71 391	71 627	0	0	71 391	71 627
Sum finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	18 497	19 118	237 100	244 183	898	937	256 495	264 238
FINANSIELLE EIENDELER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI								
EGENKAPITALINSTRUMENTER								
Norske aksjer	5	5	7 138	7 138	0	0	7 144	7 144
Utenlandske aksjer	0	0	33 178	33 178	0	0	33 178	33 178
Sum aksjer	5	5	40 317	40 317	0	0	40 322	40 322
Eiendomsfond	0	0	2 524	2 524	0	0	2 524	2 524
Norske aksjefond	0	0	81 512	81 512	804	804	82 316	82 316
Utenlandske aksjefond	0	0	13 719	13 719	0	0	13 719	13 719
Sum aksjefondsandeler	0	0	97 755	97 755	804	804	98 559	98 559
Norske alternative investeringer	0	0	2 740	2 740	17	17	2 757	2 757
Utenlandske alternative investeringer	0	0	2 005	2 005	0	0	2 005	2 005
Sum alternative investeringer	0	0	4 746	4 746	17	17	4 762	4 762
Sum aksjer og andeler	5	5	142 817	142 817	820	820	143 643	143 643

NOTE 6 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser – forts.

31.12.2019 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
GJELDSINSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI								
Norske obligasjoner	7 912	7 912	27 892	27 892	0	0	35 804	35 804
Utenlandske obligasjoner	228	228	17 256	17 256	0	0	17 484	17 484
Opptjente ikke forfalte renter	42	42	325	325	0	0	367	367
Norske obligasjonsfond	2 859	2 859	41 292	41 292	505	505	44 656	44 656
Utenlandske obligasjonsfond	0	0	14 895	14 895	0	0	14 895	14 895
Norske sertifikater	700	700	3 542	3 542	0	0	4 241	4 241
Opptjente ikke forfalte renter	3	3	6	6	0	0	9	9
Sum rentebærende verdipapirer	11 744	11 744	105 208	105 208	505	505	117 456	117 456
Norske utlån og fordringer	1 482	1 482	9 485	9 485	47	47	11 014	11 014
Utenlandske utlån og fordringer	219	219	4 639	4 639	40	40	4 899	4 899
Sum utlån og fordringer	1 701	1 701	14 124	14 124	87	87	15 913	15 913
DERIVATER								
Renteswapper	747	747	886	886	0	0	1 633	1 633
Valutaterminer	0	0	3 084	3 084	15	15	3 100	3 100
Sum finansielle derivater klassifisert som eiendeler	747	747	3 971	3 971	15	15	4 733	4 733
Andre finansielle eiendeler	0	0	693	693	0	0	693	693
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	14 198	14 198	266 813	266 813	1 428	1 428	282 438	282 438
FORPLIKTELSE								
DERIVATER								
Renteswapper	0	0	0	0	0	0	0	0
Valutaterminer	0	0	597	597	2	2	599	599
Sum finansielle derivater klassifisert som gjeld	0	0	598	598	2	2	599	599
ANSVARLIG LÅNEKAPITAL								
Ansvarlig lånekapital	6 012	6 928	0	0	0	0	6 012	6 928
Fondsobligasjonslån	1 738	1 672	0	0	0	0	1 738	1 672
Sum ansvarlig lånekapital mv.	7 750	8 599	0	0	0	0	7 750	8 599
FORPLIKTELSE TIL KREDITTINSTITUSJONER								
Norske call money ¹	0	0	1 397	1 397	3	3	1 400	1 400
Utenlandske call money ¹	762	762	1 822	1 822	7	7	2 591	2 591
Sum forpliktelser til kreditinstitusjoner	762	762	3 219	3 219	9	9	3 990	3 990

¹ Call money er sikkerhetsstillelse for blant annet betalt/mottatt margin i forbindelse med derivater.

NOTE 7 Virkelig verdi hierarki

31.03.2020 MILLIONER KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
EIENDELER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI				
SELSKAPSPORTEFØLJEN				
Rentebærende verdipapirer	2 839	8 697	0	11 536
Sertifikater	0	666	0	666
Obligasjoner	22	8 031	0	8 053
Obligasjonsfond	2 817	0	0	2 817
Utlån og fordringer	345	1 469	0	1 814
Aksjer og andeler	0	0	5	5
Aksjer	0	0	5	5
Finansielle derivater	0	1 311	0	1 311
Andre finansielle eiendeler	0	160	0	160
Sum selskapsporteføljen	3 184	11 637	5	14 826
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN				
Rentebærende verdipapirer	75 013	34 205	0	109 218
Sertifikater	2 789	2 061	0	4 850
Obligasjoner	22 220	32 144	0	54 364
Obligasjonsfond	50 004	0	0	50 004
Utlån og fordringer	19 839	418	0	20 258
Aksjer og andeler	86 919	6 050	19 272	112 241
Aksjer	24 700	308	2 166	27 174
Aksjefond	62 219	0	52	62 271
Eiendomsfond	0	38	2 473	2 511
Spesialfond	0	5 704	0	5 704
Private Equity	0	0	14 580	14 580
Finansielle derivater	0	1 747	0	1 747
Andre finansielle eiendeler	0	5 719	0	5 719
Sum kollektivporteføljen	181 771	48 140	19 272	249 183

NOTE 7 Virkelig verdi hierarki – forts.

31.03.2020 MILLIONER KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN				
Rentebærende verdipapirer	389	0	0	389
Obligasjonsfond	389	0	0	389
Utlån og fordringer	145	0	0	145
Aksjer og andeler	441	13	0	455
Aksjefond	441	0	0	441
Spesialfond	0	13	0	13
Finansielle derivater	0	16	0	16
Andre finansielle eiendeler	0	8	0	8
Sum investeringsvalgporteføljen	976	38	0	1 014
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	185 931	59 815	19 277	265 022
SELKAPSPORTEFØLJEN				
Investeringseiendom	0	0	965	965
Sum investeringseiendom	0	0	965	965
FORPLIKTELSER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI				
SELKAPSPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	1	0	1
Gjeld til kredittinstitusjoner	1303	0	0	1303
Sum selskapsporteføljen	1303	1	0	1303
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	16 150	0	16 150
Gjeld til kredittinstitusjoner	71	0	0	71
Sum kollektivporteføljen	71	16 150	0	16 221
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	65	0	65
Gjeld til kredittinstitusjoner	11	0	0	11
Sum investeringsvalgporteføljen	11	65	0	76
Sum finansielle forpliktelser som måles til virkelig verdi	1 384	16 215	0	17 599

NOTE 7 Virkelig verdi hierarki — forts.

31.03.2019 MILLIONER KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
EIENDELER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI				
SELSKAPSPORTEFØLJEN				
Rentebærende verdipapirer	2 318	7 261	0	9 579
Sertifikater	0	621	0	621
Obligasjoner	45	6 640	0	6 686
Obligasjonsfond	2 273	0	0	2 273
Utlån og fordringer	641	793	0	1 434
Aksjer og andeler	0	679	4	683
Aksjer	0	679	4	683
Finansielle derivater	0	691	0	691
Andre finansielle eiendeler	0	42	0	42
Sum selskapsporteføljen	2 959	9 466	4	12 429
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN				
Rentebærende verdipapirer	86 432	35 103	0	121 535
Sertifikater	3 889	1 453	0	5 342
Obligasjoner	17 840	33 650	0	51 490
Obligasjonsfond	64 703	0	0	64 703
Utlån og fordringer	4 151	852	0	5 003
Aksjer og andeler	104 019	4 226	15 359	123 603
Aksjer	29 730	624	2 481	32 834
Aksjefond	74 289	0	66	74 355
Eiendomsfond	0	44	2 306	2 350
Spesialfond	0	3 558	0	3 558
Private Equity	0	0	10 506	10 506
Finansielle derivater	0	621	0	621
Andre finansielle eiendeler	0	686	0	686
Sum kollektivporteføljen	194 602	41 488	15 359	251 448

NOTE 7 Virkelig verdi hierarki – forts.

31.03.2019 MILLIONER KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN				
Rentebærende verdipapirer	582	0	0	582
Obligasjonsfond	582	0	0	582
Utlån og fordringer	51	0	0	51
Aksjer og andeler	654	16	0	670
Aksjefond	654	0	0	654
Spesialfond	0	16	0	16
Finansielle derivater	0	2	0	2
Andre finansielle eiendeler	0	0	0	0
Sum investeringsvalgporteføljen	1 287	17	0	1 304
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	198 847	50 971	15 362	265 180
SELKAPSPORTEFØLJEN				
Investeringseiendom	0	0	956	956
Sum investeringseiendom	0	0	956	956
FORPLIKTELSER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI				
SELKAPSPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	0	0	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	696	0	0	696
Sum selskapsporteføljen	696	0	0	696
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	881	0	881
Gjeld til kredittinstitusjoner	40	0	0	40
Sum kollektivporteføljen	40	881	0	921
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	3	0	3
Gjeld til kredittinstitusjoner	9	0	0	9
Sum investeringsvalgporteføljen	9	3	0	12
Sum finansielle forpliktelser som måles til virkelig verdi	745	883	0	1 628

NOTE 7 Virkelig verdi hierarki — forts.

31.12.2019 MILLIONER KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
EIENDELER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI				
SELSKAPSPORTEFØLJEN				
Rentebærende verdipapirer	2 905	8 839	0	11 744
Sertifikater	0	703	0	703
Obligasjoner	46	8 136	0	8 182
Obligasjonsfond	2 859	0	0	2 859
Utlån og fordringer	575	1 126	0	1 701
Aksjer og andeler	0	0	5	5
Aksjer	0	0	5	5
Finansielle derivater	0	747	0	747
Andre finansielle eiendeler	0	0	0	0
Sum selskapsporteføljen	3 480	10 713	5	14 198
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN				
Rentebærende verdipapirer	73 777	31 431	0	105 208
Sertifikater	1 927	1 621	0	3 548
Obligasjoner	15 662	29 810	0	45 472
Obligasjonsfond	56 188	0	0	56 188
Utlån og fordringer	13 709	416	0	14 124
Aksjer og andeler	120 300	5 406	17 111	142 817
Aksjer	37 518	629	2 170	40 317
Aksjefond	82 781	0	54	82 835
Eiendomsfond	0	32	2 492	2 524
Spesialfond	0	4 746	0	4 746
Private Equity	0	0	12 396	12 396
Finansielle derivater	0	3 971	0	3 971
Andre finansielle eiendeler	0	693	0	693
Sum kollektivporteføljen	207 785	41 917	17 111	266 813

NOTE 7 Virkelig verdi hierarki – forts.

31.12.2019 MILLIONER KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN				
Rentebærende verdipapirer	505	0	0	505
Obligasjonsfond	505	0	0	505
Utlån og fordringer	87	0	0	87
Aksjer og andeler	804	17	0	820
Aksjefond	804	0	0	804
Spesialfond	0	17	0	17
Finansielle derivater	0	15	0	15
Andre finansielle eiendeler	0	0	0	0
Sum investeringsvalgporteføljen	1 396	32	0	1 428
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	212 661	52 662	17 116	282 438
SELKAPSPORTEFØLJEN				
Investeringseiendom	0	0	955	955
Sum investeringseiendom	0	0	955	955
FORPLIKTELSER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI				
SELKAPSPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	0	0	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	762	0	0	762
Sum selskapsporteføljen	762	0	0	762
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	598	0	598
Gjeld til kredittinstitusjoner	3 219	0	0	3 219
Sum kollektivporteføljen	3 219	598	0	3 817
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	2	0	2
Gjeld til kredittinstitusjoner	9	0	0	9
Sum investeringsvalgporteføljen	9	2	0	11
Sum finansielle forpliktelser som måles til virkelig verdi	3 990	599	0	4 590

NOTE 7 Virkelig verdi hierarki – forts.

ENDRINGER I NIVÅ 3 AKSJER, UNOTERTE SELSKAPSPORTEFØLJEN	Bokført verdi 31.03.2020	Bokført verdi 31.03.2019	Bokført verdi 31.12.2019
Inngående balanse 01.01.	5	4	4
Solgt	0	0	0
Kjøpt	0	0	2
Urealiserte endringer	0	0	-1
Utgående balanse 31.03 / 31.12	5	4	5
Realisert gevinst / tap	0	0	0

ENDRINGER I NIVÅ 3 AKSJER, UNOTERTE KOLLEKTIVPORTEFØLJEN	Bokført verdi 31.03.2020	Bokført verdi 31.03.2019	Bokført verdi 31.12.2019
Inngående balanse 01.01.	2 170	2 481	2 481
Solgt	0	-20	-1 419
Kjøpt	1	12	764
Urealiserte endringer	-5	9	343
Utgående balanse 31.03 / 31.12	2 166	2 481	2 170
Realisert gevinst / tap	0	0	318

ENDRINGER I NIVÅ 3 AKSJEFOND, UNOTERTE KOLLEKTIVPORTEFØLJEN	Bokført verdi 31.03.2020	Bokført verdi 31.03.2019	Bokført verdi 31.12.2019
Inngående balanse 01.01.	54	61	61
Solgt	0	0	-9
Kjøpt	0	0	0
Urealiserte endringer	-2	5	2
Utgående balanse 31.03 / 31.12	52	66	54
Realisert gevinst / tap	0	0	0

ENDRINGER I NIVÅ 3, PRIVATE EQUITY OG EIENDOMSFOND KOLLEKTIVPORTEFØLJEN	Bokført verdi 31.03.2020	Bokført verdi 31.03.2019	Bokført verdi 31.12.2019
Inngående balanse 01.01.	14 888	12 664	12 664
Solgt	-250	-528	-2 400
Kjøpt	1 093	548	2 882
Urealiserte endringer	1 323	128	1 742
Utgående balanse 31.03 / 31.12	17 054	12 812	14 888
Realisert gevinst / tap	161	110	878

NOTE 7 Virkelig verdi hierarki – forts.

ENDRINGER I NIVÅ 3, INVESTERINGSEIENDOM SELSKAPSPORTEFØLJEN	Bokført verdi 31.03.2020	Bokført verdi 31.03.2019	Bokført verdi 31.12.2019
Inngående balanse 01.01.	955	924	924
Solgt	0	0	0
Kjøpt	0	0	0
Urealiserte endringer	10	42	67
Annet	0	-10	-36
Utgående balanse 31.03 / 31.12	965	956	955
Realisert gevinst / tap	0	0	0
Sum nivå 3	20 242	16 318	18 071

Beløpene i nivåfordelingen finner man igjen i balansen, under de ulike porteføljenes fordeling av finansielle instrumenter til virkelig verdi og investeringseiendommer. Urealiserte endringer reflekteres på linjen «Verdiendringer på investeringer» i resultatet i de ulike porteføljene.

Virkelig verdi skal være en representativ pris basert på hva tilsvarende eiendel eller forpliktelse ville vært omsatt for ved normale markedsbetingelser og forhold. Høyeste kvalitet i forhold til virkelig verdi er basert på noterte kurser i et aktivt marked. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på armlengdes avstand.

NIVÅ 1:

Instrumenter i dette nivået henter virkelig verdi fra noterte priser i et aktivt marked for identiske eiendeler eller forpliktelser som enheten har tilgang til ved rapporteringstidspunktet. Eksempler på instrumenter i nivå 1 er børsnoterte papirer.

NIVÅ 2:

Instrumenter i dette nivået anses ikke å ha et aktivt marked. Virkelig verdi hentes fra observerbare markedsdata; dette inkluderer hovedsaklig priser basert på identiske instrumenter, men hvor instrumentet ikke innehar høy nok omsetningsfrekvens, samt priser basert på tilsvarende eiendeler og prisledende indikatorer som kan bli bekreftet fra markedsinformasjon. Eksempler på instrumenter i nivå 2 er rentepapirer priset ut fra rentebaner. For mer informasjon vedrørende prising av nivå 2 instrumenter henvises det til note 9 i konsernet for de ulike klassene som ligger i dette nivået.

NIVÅ 3:

Instrumenter på nivå 3 innehar ingen observerbare markedsdata eller omsettes på markeder som anses som inaktivt. Prisen baseres hovedsakelig på egne beregninger, hvor reell virkelig verdi kan avvike hvis instrumentet skulle blitt omsatt. Instrumentene som omfattes i nivå 3 hos KLP er unoterte aksjer og private equity investeringer. For mer informasjon vedrørende prising av nivå 3 instrumenter henvises det til note 9 i konsernet for de ulike klassene som ligger i dette nivået.

Verdsettelse rundt poster i de ulike nivåene er beskrevet i note 9 i konsernet, for beskrivelse av prising på investeringseiendom henvises det til årsrapporten.

I note 6 opplyses det om virkelig verdi av eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost. Den nivåbaserte fordelingen for disse postene vil være som følger: eiendeler klassifisert som hold til forfall vil inngå i nivå 1, utlån, og lån og fordringer vil inngå i nivå 2. Forpliktelser, målt til amortisert kost, vil være fordelt på følgende vis; ansvarlige lån fordelt i nivå 1 og i nivå 2, fondsobligasjonslånet vil vært fordelt i nivå 2, gjeld til kredittinstitusjoner vil vært fordelt i nivå 1. For informasjon vedrørende prising av disse rentepapirene henvises det til note 9 i konsernet.

På verdipapirene som inngår i nivå 3 er det ikke blitt gjort en sensitivitetsanalyse, en endring i variablene til prisingen er rent informasjonsmessig vurdert til å gi lite merverdi utover det som allerede er oppgitt i noten. For sensitivitetsanalyse for investeringseiendom henvises det til årsrapporten. På generelt grunnlag vil en endring i prisingen på 5% gi en endring i verdien på 1 012 millioner kroner per 31.03.2020 på eiendelene i nivå 3.

NOTE 7 Virkelig verdi hierarki – forts.

Hva gjelder flytting av papirer mellom nivåene er det lagt grenser på antall handelsdager og omsetningsmengde på aksjer for å skille nivå 1 og nivå 2. De generelle prinsippene rundt nivåfordeling går hovedsaklig på om eiendelen eller forpliktelsen er notert eller ikke, og om noteringen kan angis å være i et aktivt marked. For aksjer er det et ytterligere skille på handelsdager og omsetningsmengde som skiller ut noterte papirer som ikke inngår i aktivt marked. Ved flytting

mellom nivåene tas det utgangspunkt i verdiene ved slutten av rapporteringsperioden.

I 1. kvartal er det flyttet aksjer for 123 millioner kroner fra nivå 2 til nivå 1 og 7 millioner kroner fra nivå 1 til nivå 2. Flyttin- gene skyldes endring i likviditet. I KLP er det ingen flyttinger utover dette.

NOTE 8 Presentasjon av eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør

31.03.2020 MILLIONER KRONER					Relaterte beløp som ikke er presentert netto		
	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/gjeld som er presentert netto	Balansført verdi	Finansielle instrumenter	Sikkerhet i kontanter	Sikkerhet i verdi-papirer	Netto beløp
EIENDELER							
Finansielle derivater	3 074	0	3 074	-1 748	-1 310	-33	17
Sum	3 074	0	3 074	-1 748	-1 310	-33	17
PORTEFØLJEFORDELTE EIENDELER							
Sum eiendeler kollektivporteføljen	1 747	0	1 747	-1 738	-6	-33	4
Sum eiendeler selskapsporteføljen	1 311	0	1 311	0	-1 303	0	8
Sum eiendeler investeringsvalg- porteføljen	16	0	16	-10	-1	0	6
Sum	3 074	0	3 074	-1 748	-1 310	-33	17
GJELD							
Finansielle derivater	16 215	0	16 215	-1 748	-1 632	-3 142	9 695
Sum	16 215	0	16 215	-1 748	-1 632	-3 142	9 695
PORTEFØLJEFORDELTE GJELD							
Sum gjeld kollektivporteføljen	16 150	0	16 150	-1 738	-1 624	-3 142	9 646
Sum gjeld selskapsporteføljen	1	0	1	0	0	0	1
Sum gjeld investeringsvalgporteføljen	65	0	65	-10	-7	0	48
Sum	16 215	0	16 215	-1 748	-1 632	-3 142	9 695

NOTE 8 Presentasjon av eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør – forts.

31.03.2019 MILLIONER KRONER	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/ gjeld som er presentert netto	Balanseført verdi	Finansielle instrumenter	Relaterte beløp som ikke er presentert netto		Netto beløp
					Sikkerhet i kontanter	Sikkerhet i verdi- papirer	
EIENDELER							
Finansielle derivater	1 313	0	1 313	-600	-725	0	2
Sum	1 313	0	1 313	-600	-725	0	2
PORTEFØLJEFORDELTE EIENDELER							
Sum eiendeler kollektivporteføljen	621	0	621	-599	-29	0	0
Sum eiendeler selskapsporteføljen	691	0	691	0	-696	0	1
Sum eiendeler investeringsvalg- porteføljen	2	0	2	-1	0	0	1
Sum	1 313	0	1 313	-600	-725	0	2
GJELD							
Finansielle derivater	883	0	883	-600	-1	-870	1
Sum	883	0	883	-600	-1	-870	1
PORTEFØLJEFORDELTE GJELD							
Sum gjeld kollektivporteføljen	881	0	881	-599	0	-870	0
Sum gjeld selskapsporteføljen	0	0	0	0	0	0	0
Sum gjeld investeringsvalgporteføljen	3	0	3	-1	-1	0	1
Sum	883	0	883	-600	-1	-870	1

NOTE 8 Presentasjon av eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør – forts.

31.12.2019 MILLIONER KRONER	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/ gjeld som er presentert netto	Balansført verdi	Finansielle instrumenter	Relaterte beløp som ikke er presentert netto		Netto beløp
					Sikkerhet i kontanter	Sikkerhet i verdi- papirer	
EIENDELER							
Finansielle derivater	4 733	0	4 733	-598	-3 981	0	169
Sum	4 733	0	4 733	-598	-3 981	0	169
PORTEFØLJEFORDELTE EIENDELER							
Sum eiendeler kollektivporteføljen	3 971	0	3 971	-597	-3 219	0	154
Sum eiendeler selskapsporteføljen	747	0	747	0	-762	0	0
Sum eiendeler investeringsvalg- porteføljen	15	0	15	-1	0	0	14
Sum	4 733	0	4 733	-598	-3 981	0	169
GJELD							
Finansielle derivater	599	0	599	-598	-11	0	0
Sum	599	0	599	-598	-11	0	0
PORTEFØLJEFORDELTE GJELD							
Sum gjeld kollektivporteføljen	598	0	598	-597	-3	0	0
Sum gjeld selskapsporteføljen	0	0	0	0	0	0	0
Sum gjeld investeringsvalgporteføljen	2	0	2	-1	-8	0	0
Sum	599	0	599	-598	-11	0	0

Formålet med noten er å vise den potensielle effekten av nettingavtaler i KLP; hvilke muligheter KLP har for å motregne bilaterale avtaler mot andre motparter dersom disse skulle gå konkurs, og beløpet som gjenstår om alle slike nettingavtaler materialiseres. Notene viser derivatposisjoner i balansen, samt en ytterligere tabell med tilsvarende informasjon sortert på de ulike porteføljene i selskapet.

NOTE 9 Forpliktelses

MILLIONER KRONER	31.03.2020	31.03.2019	31.12.2019
Kortsiktig gjeld verdipapirhandel	8 207	1 673	1 870
Forskuddstrekk pensjonsordning	390	358	429
Leverandørgjeld	-8	13	6
Derivater	16 215	883	599
Gjeld til kredittinstitusjoner	1 384	745	3 990
Forpliktelses i forbindelse med direkte forsikring	1 294	1 732	867
Øvrige forpliktelses	129	131	28
Sum forpliktelses	27 611	5 534	7 789

NOTE 10 Kapitalkrav

MILLIARDER KRONER	31.03.2020	31.03.2019	31.12.2019		31.03.2020	31.03.2019	31.12.2019
FORENKLET SOLVENS II BALANSE							
Eiendeler, bokført	618	574	621	Beste estimat	538	519	560
Merverdier HTF/lån og fordringer	10	9	8	Risikomargin	16	13	13
Merverdier øvrige utlån	0	0	0	Ansvarlige lån/fondsobligasjonslån	10	8	8
Øvrige mer/mindreverdier	0	0	0	Andre forpliktelser ¹	35	7	15
Utsatt skattefordel	0	0	0	Utsatt skatteforpliktelse	1	2	1
Sum eiendeler etter solvens II	628	582	629	Sum forpliktelser etter solvens II	600	549	597
				Eiendeler minus forpliktelser	28	33	32
				- Utsatt skattefordel	0	0	0
				- Risikoutjevningfond ¹	0	-5	0
				+ Fondsobligasjonslån	2	2	2
				Basiskapital - kapitalgruppe 1	31	30	33
				Tellende ansvarlig kapital - kapitalgruppe 1	31	30	33
				Ansvarlige lån	7	6	7
				Risikoutjevningfond ¹	0	5	0
				Basiskapital - kapitalgruppe 2	7	11	7
				Supplerende kapital	12	11	12
				Supplerende kapital - kapitalgruppe 2	12	11	12
				Fradrag for maks. kapital i gruppe 2	-11	-15	-12
				Tellende ansvarlig kapital - kapitalgruppe 2	8	7	7
				Utsatt skattefordel	0	0	0
				Tellende ansvarlig kapital - kapitalgruppe 3	0	0	0
				Tellende ansvarlig kapital under Solvens II	39	37	41
				Markedsrisiko	9	6	6
				Diversifisering markedsrisiko	-3	-2	-2
				Motpartsrisiko	0	0	0
				Forsikringsrisiko	16	15	14
				Diversifisering forsikringsrisiko	-4	-3	-3
				Diversifisering generelt	-3	-3	-3
				Operasjonell risiko	2	2	3
				Tapsabsorberende evne til utsatt skatt	-1	-2	-1
				Solvenskapalkrav (SCR)	17	14	15
				Det lineære minstekapitalkravet (MCR_lineær)	9	8	7
				Minimum	4	3	4
				Maksimum	7	6	7
				Minstekapitalkravet (MCR)	7	6	7
				Solvensgrad	234 %	270 %	278 %

I Solvens II-balansen inngår eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi. For eiendeler som har en annen verdi i regnskapet legges derfor mer-/mindreverdiene til. For KLPs forsikringsforpliktelser finnes det ikke observerbare markedsverdier. Disse beregnes derfor ved et beste estimat basert på aktuarielle forutsetninger. I tillegg kommer en risikomargin som skal reflektere en tredjeparts kapitalkostnader ved å overta disse forpliktelsene.

Kapitalgruppe 1 fremkommer av Solvens II-balansen, samt fondsobligasjonslånet. Kapitalgruppe 2 består av ansvarlige lån og ikke-innbetalt supplerende kapital. Finanstilsynet har godkjent at KLPs vedtektsfestede etterinnkallingsrett kan regnes med som supplerende kapital med et beløp tilsvarende 2,5% av foretakets premiereserve. Kapital som kan medregnes i kapitalgruppe 2 er begrenset oppad til 50% av kapitalkravet.

Uten bruk av midlertidig fradrag i forsikringstekniske avsetninger er foretakets solvensgrad 234% som er godt over foretakets mål om minst 150%. Med det midlertidige fradraget er solvensgraden 285%.

	31.03.2020	31.03.2019	31.12.2019
Solvensgrad	234 %	270 %	278 %

¹ Fra og med 31.12.2019 er risikoutjevningfondet tatt ut av kapitalgruppe 2, men regnet inn som andre forpliktelser.

NOTE 11 Leieavtaler

MILLIONER KRONER	31.03.2020	31.03.2019	31.12.2019
BRUKSRETTEIENDELER			
Eiendom			
Inngående balanse 01.01.	204	305	305
Avskrivninger	-25	-25	-101
Utgående balanse	179	280	204

MILLIONER KRONER	31.03.2020	31.03.2019	31.12.2019
LEIEFORPLIKTELSE			
Eiendom			
Inngående balanse 01.01.	210	305	305
Avdrag	-25	-24	-96
Utgående balanse	185	282	210

MILLIONER KRONER	1. kvartal 2020	1. kvartal 2019	01.01.2019 -31.12.2019
Eiendom			
Rentekostnader leieforpliktelser	2	2	8

NOTE 12 Pensjonsforpliktelser

MILLIONER KRONER	31.03.2020	31.03.2019	31.12.2019
Balanseført netto forpliktelse 01.01.	508	565	565
Resultatført pensjonskostnad	24	25	105
Resultatført finanskostnad	4	5	18
Aktuarielle gevinster og tap	222	40	-89
Innbetalt premie/tilskudd	-15	-15	-92
Balanseført netto forpliktelse 31.03 / 31.12	741	619	508

FORUTSETNINGER	31.03.2020	31.03.2019	31.12.2019
Diskonteringsrente	1,70 %	2,40 %	2,30 %
Lønnsvekst	2,25 %	2,75 %	2,25 %
Folketrygdens grunnbeløp (G)	2,00 %	2,50 %	2,00 %
Pensjonsregulering	1,24 %	1,73 %	1,24 %
Arbeidsgiveravgiftssats	14,10 %	14,10 %	14,10 %
Finansskatt	5,00 %	5,00 %	5,00 %

Effekten av endringer i forutsetningene er en økning av forpliktelsen med 222 millioner kroner per 31.03.2020. Endringen er ført under "Sum andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet".

HOVEDKONTOR

Besøksadresse:

Dronning Eufemias gate 10, Oslo

Sentralbord: 55 54 85 00

REGIONSKONTOR

Besøksadresse:

Zander Kaaes gate 7, Bergen

Kundesenter: 55 54 85 00

ALL POST SENDES TIL

Kommunal Landspensjonskasse,

Pb. 400 Sentrum, 0103 Oslo

Elektroniske henvendelser:

klp.no/kontakt

www.klp.no

Organisasjonsnr.: 938 708 606